Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. SINGLE COPY 4 CENTS

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 29-го СІЧНЯ 1920. ЧИСЛО 13. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JANUARY 29, 1920. No. 13.

ПОДІЇ НА УКРАЇНІ.

Українські селяни проти польських наїзників.

ЛОНДОН, 25. січня. — Большевицька бездротна телеграма з Москви доносить про занятте большевиками Перекопу. Большевицький наступ на західнім фронті приневолив Поляків до швидкого відвороту з лінії Проскурів-Каменець.

Телеграма додає, що українське селянство в околици Проскурова підняло проти польської окупації сильний бунт і нищить польську лінію комунікаційну та польські припаси.

Вислід конференції Петлюри у Варшаві.

БАЗИЛЄЯ (Швайцарія), 26. грудня. — Генерал Петлюра виїхав з Варшави, щоби получитися з своїми арміями, які тепер реорганізуються під командою атаманів Білоненка і Павленка.

Політичні конференції Петлюри у Варшаві увінчалися мабуть які найліпшими успіхами. Екзекутивний комітет Польської Соціялістичної Партії постановив скликати конференцію відпоручників Української Соціялістичної Партії, щоби довести до усталеня загальних і приязних зносин між Польщею її Україною.

Український міністер просить Найвисщу Раду о знесення бльокади на медицини і санітарні матеріяли.

БАЗИЛЄЯ (Швайцарія), 26. січня. — Міністер праці в українськім кабінеті Безпалко вислав телеграфічно в імени українського правительства наглячу ноту до Найвисшої Ради в Парижи з просьбою о знесенне бльокади бодай на медицини і санітарні матеріяли. Він каже, що се є конечне, щоб уможливити Україні поборюванне епідемії холери і тифу, які тепер лютяться на Україні.

Большевики обіцюють кубаньським козакам независимість.

НОВОРОСІЙСК (в Кубанщині, над Чорним морем), 22. січня. — Большевицькі агітатори, які увихаються на задах військ генерала Денікіна серед кубаньських козаків, стараються всіми силами збунтувати кубаньских козаків проти Денікіна, обіцюючи їм независимість їх земель зі столицею в Катеринодарі.

Поводженне військ генерала Денікіна залежати-ме від сього, яке становище займуть на будуче кубанські козаки супроти військ Денікіна. Нині відбулося засіданнє головної ради кубаньських козаків, яка є тимчасовим правительством земель кубаньських козаків. Вислідом нарад сього засідання було оголошенне розказу, взиваючого під оруже всіх мущин у віці від 18-го до 40-го року життя.

Аліянтські консулі покинули Одесу.

ЖЕНЕВА, 26. січня. — Румунське пресове бюро в Берні (Швайцарія) доносить, що аліянтські консулі опустили Одесу і перенеслися до Трапезунту (в Малій Азії, над Чорним морем). В Одесі осталися лише відпоручники Америки й Аргентини, які мають охороняти чужинецьке населеннє.

Телеграма додає, що 20-тисячна савєтська армія, заосмотрена в літаки, машинові кріси і тенки, останні здобуті від Британців, находиться на віддаль гарматного стрілу від Одеси, якої капітуляції ожидають леда день.

Аліянтські відпоручники перед опущеннєм Одеси затопили в порті величезні засоби харчових і инших матеріялів.

Лях наїзник як кат-злочинець ходить по Галицькій Україні; побренькує шаблею і тішить ся пролитою кровю нападеного народу. Радіє, що той нарід безпомічний; не мож естанути в обороні своєї волі, своеї чести і свого житя...

Але годі злочинцеви радіти!

Українці американські і канадійські повинні повстати як одна громада, як мур, як одно війско в обороні нападених та ограблених братів і сестер!

Чи повстануть?

Над сим не пора думати, але пора СЕЙЧАС взятись до діла, до оборони нашого нападеного віковим ворогом краю!

Всі Українці на землі американській повинні станути разом з Українським Народним Комітетом в Злучених Державах до оборони нападеної Галицької України.

Хто може, нехай поможе працею, а хто не може працею, най поможе грошем, який також є овочем праці!

Хто в нинішню пору, в пору, коли Ляшня напала на наш край та наложила на нього свої кайдани, відтягнеть ся від помочі на боротьбу проти ляцького нападу і неволі, той тимсамим поможе ляцьким наїзникам: поможе їм держати кайдани у нашім краю, а утруднить своїм братам і сестрам оборонитись проти наїзника і скинути його кайдани.

В теперішну хвилю кождий Українець і кожда Українка повинні на себе наложити добровільний народній податок для оборони нападених братів і сестер в Галицькій Україні, а хто відтягнеть ся від того народнього обовязку, то буде мати тяжку одвічальність перед своїм рідним краєм.

ВІДОЗВА

до всіх відділових секретарів Українського Народного Союза, організаторів і всіх членів та прихильників нашої найстаршої організації, Українського Народного Союза в Америці.

Отсим подаеть ся до відома, що на підставі ухвали з річного засідання Головного Уряду Українського Народного Союза принимаеть ся нових членів до Українського Народного Союза в місяцях

СІЧНИ І ЛЮТІМ
ЗА ПОЛОВИНУ ВСТУПНОГО

а до відділу на підставі статута даного товариства або їх запавшої ухвали.

Длятого П.П. Секретарі і Організатори Українського Народного Союза повинні напружити свою патріотичну енергію та потрудитись через тих три місяці для добра свого власного товариства, братства чи сестрицтва, а тимсамим і для Українського Народного Союза та подвоїти свій відділ в короткім часі.

Ст. Миляновнч,
голов. рекорд. секр. У. Н. Союза.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

РЕВОЛЮЦІЯ В ПОЛЬЩІ НЕМИНУЧА.

Так твердить Американець.

БЕРЛІН, 26. січня. — Загальне положенне в Польщі є так незносимим, що переворот є лише питаннєм кількох тижнів, заявив Ральф Роджерс з Шікаго, котрий щойно повернув з Варшави по двох місяцях служби на ріжних фронтах.

„Я не бачу, як можна оминути революцію — сказав він. — Мораль в армії захитана з причини невдоволення з поживи і одіжи. Се специяльно є правда про війска на большевицькім фронті. Я бачив людий, обутих в черевики і одітих у військовий коц, стоячих на своїм постерунку в серед зимних почий, підчас коли инші сплять в неогрітих бараках, в котрих свище морозяний вітер, що вдирається через побиті вікна.

„Жовніри, стаціоновані по містах, мають уніформи, даровані аліянтами і Злученими Державами, але коли їх кличеться на фронт, вони мусять здоймати з себе добрі уніформи, а надівати старі і подерті. В таких услівях жовніри не лише не хочуть воювати большевиків, але й самі готові збольшевичитись.

„Табори полонених, які ми звиджували, представились нам дуже страшно. Полонені не мають нічого їсти, не мають одіжи і накриття. Кождого дня в таборі в Ковлі, на Волині, вмирає 20 до 30 полонених. Їх трупи кидають до порожного дому, куди приходять пси і в людських трупах находять для себе жир. Голод, як також тиф, є причиною смерти. Малі села також дуже терплять від браку поживи. Коли я звиджував село на полудне від Берестя в падолисті, там було 800 душ населення; коли я повернув там два тижні тому, застав лише 300 душ. 500 осіб згинуло з голоду".

Тиф у Польщі.

ВАРШАВА, 25. січня. — Страшний тиф огортає цілу Польщу, як се подають урядово члени Червоного Хреста. Занотовано понад 1,000.000 случаїв сеї епідемії.

Польський міністер в Лондоні.

ПАРИЖ, 27. січня. — Station Станіслав Патек, польський міністер заграничних справ, відїхав до Лондону, покликаний туди на конференцію з Ллойдом Джорджом. Конференція має правдоподібно щось спільного з домаганнем Ллойда Джорджа, щоби Поляки опустили територію, яку вони заняли в Росії, а на яку мирова конференція не дала їм дозволу.

Поляки відмовилися евакувати сі території, подаючи на оправданне свої етнольоґічні(?) домагання і конечність держання стратегічних позицій на случай нападу большевиків.

АВСТРІЯ ХОЧЕ ЗЛУКИ З НІМЕЧЧИНОЮ.

Весь нарід домагаеться того.

ВІДЕНЬ, 26. січня. — Нині пополудни у великій салі ратуша відбулось многолюдне віче Віденців, котрі домагаються злуки Австрії з Німеччиною. Проводив зборами президент австрійського парляменту, Дінгофер. Нарід, числом кільканайцять тисяч, домагався злуки з Німеччиною, бо в противнім разі населенню грозить страшна голодова смерть. Атаковано сильно премієра Реннера, за се, що він війшов в порозумінне з Чехо-Словаччиною.

Югославяни годяться на плян аліянтів дотично міста Фюме.

БЕРНО (Швайцарія), 27. січня. — Невеликою більшостю голосів югославянське правительство згодилося приняти ультимат аліянтських держав щодо порішення адрійського спору, у який входить місто Фюме. Білгородське правительство дістало наказ дати швидко катеґоричну відповідь на італійське предложеннє у спірній справі.

МОСКОВЩИНА НЕ ГОДИТЬСЯ НА ПЛЯН АНТАНТИ.

Ленін хоче також завішення оружа.

ПАРИЖ, 26. січня. — Московське правительство повідомило урядово аліянтів, що воно не дозволить на відновленнє торговельних зносин, хиба аж по заключенню поремиря. У повідомленню говориться також, що коли не буде заключено загального перемиря, то всі кораблі антанти, які находяться в російських пристаннях, будуть безпроволочно затоплені.

Скандинавія проти большевиків.

ПАРИЖ, 26. січня. — Зїзд скандинавських робітників, що покінчився в Копенгазі, приняв резолюція Гяльмара Брантінґа, шведського соціялістичного провідника, висказуючи погороду для московських большевиків.

Розоруженне армії Юденича.

РЕВАЛЬ (Естонія), 27. січня. — Естонське правительство видало наказ розоруження північно-західної армії Юденича і ся армія перестала істнувати.

Частина Юденичової армії має удатися до Архангельска, скоро тільки буде можна дістати кораблі до її перевезення. Естонці забрали всі засоби північно-західної армії.

Сей акт Естонії уважають тут за певний знак до скорого покінчення війни з Росією. Естонія лагодиться також швидко до навязання світової торговлі з російськими кооперативами.

375.000 полонених згинуло на Сибірі.

ЖЕНЕВА, 27. січня. — Майже 375.000 з цілого числа 500.-000 австро-угорських военних бранців, полонених в часі війни з Росією, згинуло на Сибірі від тифу і инших недуг, як се доносять з Владивостоку до Червоного Хреста. Між австро-угорськими бранцями були жовніри ріжних національностий.

НІМЕЦЬКІ УГЛЕКОПИ НЕ ХОЧУТЬ ТЕПЕР 6-ГОДИННОГО ДНЯ ПРАЦІ.

Кажуть, що занепад країни вимагає більшого напруження сил горожан.

БЕРЛІН, 27. січня. — На конференції Союза Християнських Углекопів у Гельзенкірхен, Вестфалія, яка репрезентувала 100.000 углекопів, ухвалено відкинути покищо домаганне про 6-годинний день праці для углекопів. Мотивовано се тим, що німецький край находиться тепер в економічній руїні і потребує великого напруження сил своїх горожан, аби міг двигнутися з занепаду. Углекопи не відкинули пропозиції раз на все, але згодилися працювати довше в часі економічної кризи Німеччини.

Тома Альберт вибраний президентом робітничої організації світа.

ПАРИЖ, 27. січня. — Тома Альберт, французький робітничий лідер, зістав вибраний одноголосно президентом світової робітничої організації, покликаної до життя мировою конференцією. Конференція, яка радила два дні, приняла всі резолюції, ухвалені на першій робітничій конвенції у Вашінґтоні.

Робітнича конвенція у Вашінґтоні ухвалила отсі домагання: 8-годинний день і 48-годинний тиждень праці у всіх державах світа; знести всі приватні аґенції, а натомісць завести правительственні; заборонити женщинам працювати в ночі; заборонити дітям, низше 12 літ життя, працювати; платня для працюючої женщини в часі приходу на світ дитини, місяць перед і місяць по породі.

Денікин ут.к.

ПАРИЖ, 27. січня. — Генерал Денікин і його штаб всіли на анґлійський корабель, який відїхав до Царгороду.

ЩО ПЛЯНУЄ РОБІТНИЧА ПАРТІЯ АВСТРАЛІЇ.

Хоче злучити шість правительств в одно, розігнати сенат і наставити 31 соймів.

МЕЛБУРН, Австралія, 23. січня. — Робітнича партія Австралії видала маніфест, в якім взиває нарід, аби при надходячих виборах він привернув її назад до правительственної власти, а в заміну за се партія дасть народови нагоду установити собі самому свої права.

В маніфесті говориться, що партія — коли прийде до власти — наміряє знести всі шість правительства Австралії і заступити їх провінціональними соймами в числі 31. Тепер в Австралії, яка ціла находиться під Анґлією, є шість провінцій, котрі мають свої двопалатні парляменти, і один парлямент спільний для цілої Австралії. В усіх парляментах є 636 послів. В пляні робітничої партії є знести провінціональні парляменти і австралійський сенат. На місце провінціональних парляментів настановити 31 провінціональних соймів і однопалатний парлямент для цілої Австралії. Провінціональні сойми булиб також однопалатні. Всіх послів в соймах і в парляменті булоб 400. Провінції з числом виборців меньше чим 100.000 висилалиб до парляменту 10—15 послів; ті від 100.000 до 150.000 висилалиб 15—20 послів. Місто Мелбурн малоб 25 послів, а Сидней 30.

Політика правительства з лона робітничої партії йшлаби по лінії цілковитої самоуправи для Австралії, яко британської комуни; не допустити до жадної державної федерації Австралії; домагатись необграниченого законодатного права для парляменту в австралійських справах, і наданне як найширшої автономії для провінцій і міст. Всі важнійші питання мавби полагоджувати сам нарід через загальне і рівне право голосовання.

В парляменті малоб бути 100 послів. Парлямент мавби право творити нові провінції після потреби. Кождою провінцією правивби сойм, котрий укладавби всі закони для своєї провінції. Посли булиб вибирані на протяг трох років.

Австралійське правительство перебирає на себе всі довги Австралії. Всі податки збиралоби австралійське правительство, а се тому, щоби оминути розходи і подвійні податки. Центральне правительство розділялоб свою касу між провінціональні правительства.

Чорногора протестує проти несправедливої акції аліянтів супроти неї.

ПАРИЖ, 26. січня. — Чорногорське правительство, яке тепер перебуває в Нівель, Франція, вислало сильний протест до мирової конференції у звязи з дискусією над адрійським питаннем. Протестується проти способу, в який подоптано суверенні права Чорногори. Говориться, що Найвисша Рада порішила справу Чорногори проти волі населення, не питаючись навіть, які є бажання Чорногорців. Нота кінчиться пригадкою мировій конференції, що „королівство Чорногори є вашим союзником, а не підбитим ворогом; є суверенною і конституційною державою, котрої права антанта повинна так респектувати, як котроїнебудь великої держави". — Як звісно, мирова рада влучила Чорногору до сербського королівства, проти чого Чорногорці кроваво протестують, бо така ухвала нанесла обрязу для них. Чорногора була старшою державою чим Сербія.

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.

ПОЧТА ПРИНИМАЄ ПАКУНКИ ДО ГАЛИЧИНИ.

Також до Холмщини, частий Волині і Поділля.

ВАШІНҐТОН, 27. січня. — Міністерство почти оповіщає, що почта Зл. Держав приймає пакунки до висилки в Галичину, Холмщину, часть Волини і Поділля, і взагалі на землі, що находяться під польською окупацією. Один пакунок може мати найбільше 11 фунтів ваги. Оплата виносить 12 центів за фунт, або часть фунта. Почта принимає пакунки реґістровані.

Кошт удержання американської дипльоматії.

ВАШІНҐТОН, 26. січня. — Палата послів американського парляменту ухвалила нині видати з державної каси 8,843.038 долярів на удержанне дипльоматичної і консулярної служби в 1921 році. — Мимо домагання міністра Ленсінґа, аби амбасадорам піднести платню з 17.-500 долярів на 35.000 долярів, підвишки не ухвалено. Ухвалено лише підвисшити по 1.000 долярів на рік для кождого підсекретаря і урядника американської амбасади і посольства.

ПРИМУСОВА НАУКА ДЛЯ ЧУЖИНЦІВ.

Хто не вміє говорити, читати й писати по анґлійськи, мусить навчитись.

ВАШІНҐТОН, 26. січня. — Нині сенат приняв законопроєкт сенатора Кенайона, щоби правительство асиґнувало 6,-500.000 долярів на примусове і безплатне навчаннє тих чужинців і тубильців, котрі не вміють говорити, читати або писати по анґлійськи. За проектом було 36, проти проєкту 14 голосів.

Законопроект говорить, що кождий стейт має постаратися, аби всі його мешканці в віці 16 до 21 літ, коли не вміють говорити, читати і писати в анґлійській мові, ходили примусово до вечірних шкіл бодай 200 годин в році через такий протяг літ, який означать стейтові шкільні власти. На науку до вечірної школи мусить ходити безуслівно кождий, тутешний родженець і чужинець, коли не вміє говорити, читати й писати по анґлійськи. Хто не повинується законови, буде строго караний.

Кождий стейт має також постаратися, аби завести вечірні курси для добровільного студіовання анґлійської мови для осіб від 21 до 50 року життя. Особи в тім віці не є силувані ходити на шкільні курси, однак від них будеться вимагати всюди знання анґлійської мови.

Сенатор Кенайон став домагатися ухвалення такого закона, коли лише повернув з Пенсильванії, де його вислало правительство студіовати промислове положенне в часі сталевого страйку. Враження, які сенатор виніс в Пітсбурщини, були дуже погані. Він сконстатував там, що велика скількість тамошних робітників — се чужинці, котрі не вміють говорити ані читати ані писати анґлійською мовою. Незнанне анґлійської мови є відвічальне — після сенатора Кенайона — за робітничі заворушення між чужинцями, за нещасливі випадки між чужинецькими робітниками і за застій у вибиранню горожанських паперів.

Парляментарна комісія за примусовою службою військовою.

ВАШІНҐТОН, 27. січня. — Сенатська мілітарна комісія заявилася вчера за примусовою військовою службою для молодців від 18 до 21 літ включно. Примусова військова служба має тривати чотири місяці.

Мілітарна комісія поділила армію Злучених Держав на три катеґорії: 1. — Армія Горожанська, зложена з мущин, що відбули примусову службу; 2. — Армія Постійна, з 280.000 добровольців жовнірів і 18.000 офіцирів; 3. — Державна Сторожа.

Горожанська армія може бути покликана під оруже лише на случай виповідження війни.

ПРОТИБУНТІВНИЧИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ УПАДЕ.

Посли атакують його.

ВАШІНҐТОН, 24. січня. — Боротьба проти так-званого „протибунтівничого" законопроєкту ведеться не лише в комісії, але перейшла також на салю палати послів, де і републикани і демократи остро критикують його, а другі знова обороняють.

Посол Гудлстон, демократ з Алабами, каже, що протибунтівничий закон мігби перемінити промислові заворушення в заворушення політичні. Посол Бурк, републиканин з Пенсильванії, каже, що протибунтівничий закон в Пенсильванії примінювано підчас останного страйку до розгонювання навіть двох або трох робітників, коли вони стали щось говорити між собою.

Альфред Бекман, бувший помічник федерального прокуратора, заявив, що такий закон бувби більшим лихом чим насильна акція деяких ґруп. Доси не було таких злочинів, аби їх не можна було покарати істнуючими законами. „Уважайте, панове, що утиск викликує спротив. В котрих державах найбільше практикується утиск, в тих держах є більше революціонерів".

Протибунтівничий законопроєкт говорить, щоби карати гривною і тюрмою, а то і карою смерти ті особи, що будуть устно чи письменно визивати нарід до повалення істнуючої державної системи.

Проти принятя такого законопроекту наспіло много протестів від визначних людий. Робітництво взагалі є противне тому законопроєктови і домагається відкинути його. Є правдоподібність, що він буде відкинений, а в остаточнім разі змінений.

Також Мурини горячо протестують проти принятя того проєкту, бо він виключає від почтової пересилки і карає строго ті газети, що будуть атакувати самосуди над Муринами. „Мурини — кажеться в протесті — є добрими горожанами Злучених Держав, але за своїми расовими правами мусять вломинатись, отже не бажають, аби сей проєкт став законом".

ПАРЛЯМЕНТ ЗА ЗВОРОТОМ ЗЕЛІЗНИЦЬ.

Робітники і фармери протестують.

ВАШІНҐТОН, 26. — Обі палати парляменту прийшли нині до остаточного порозуміння в справі передачі зелізниць в приватні руки. Є правдоподібність, що зелізниці, згідно із заявою президента, будуть передані давним власникам 1-го марта.

Проти передачі зелізниць в приватні руки є робітники і фармери, делеґація котрих явилася нині в парляменті і жадала, щоби правительство задержало зелізниці під своєю контролею ще на протяг бодай двох років. Робітники основують свое домаганне на страху, що з переходом зелізниць в приватні руки зелізничники дістануть меньшу платню, або одержать в остаточнім разі теперішну платню в часі, коли кошти життя підуть вгору.

Представник Вісконзинської Стейтової Федерації Праці заявив послам, що робітники будуть поборювати при виборах кождого теперішного посла, котрий заявиться тепер за зворотом зелізниць в приватні руки. Він зажадав, аби парлямент зарядив основне слідство в управі зелізниць, бо є фактом, що деякі круги стараються здискредитувати державну контролю зелізниць.

"SVOBODA" (LIBERTY)

the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
United States:	в Злучених Державах:
1 year $3.75	на рік $3.75
6 months $2.00	на пів року $2.00
3 months $1.25	на 3 місяці $1.25
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
1 year $5.00	на рік $5.00
6 months $2.50	на пів року $2.50
3 months $1.50	на 3 місяці $1.50
Single copy 4 cents.	Поодиноке число 4 центи.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

Ганебний документ.

„Місіонери" правительства Петлюри у Варшаві підписали зреченнє Галицької України і застереженне в користь польських панів на Україні.

Наша часопись писала вже про те, що частина української дипльоматичної місії у Варшаві підписала дня 2. грудня, 1919, „угоду" з польським урядом, в якій зріклася Галицької України. Сей документ є неважний, бо трох членів місії відмовилось його підписати, а коли місія їхала до Варшави, була засторога, що лише ся її постанова важна, яку підпишуть всі члени місії. Члени місії, що відмовились підписати сей документ, опісля покинули місію. Др. Евген Петрушевич, диктатор Галицької України, ствердив неважність того документу в меморіялі до аліянтських держав, який ми вже були подали в нашій часописи.

Сього соромного документу український нарід ніколи не признає важним і він останеться тільки плямою в історії української політики, однак Ляхи будуть його використовувати, розуміється, поти, поки се їм буде удаватись.

Отсе подаємо той соромний документ на сумну память тих, що під ним поклали свої підписи:

Українська Дипльоматична Місія в Річи Посполитій Польській.

До високого Уряду Річи Посполитої Польської:

Від імени Української Республіки, як її представник Українська Дипльоматична Місія в Річи Посполитій Польській, заявляє слідуюче:

Український народ на протязі цілого ряду віків боровся за своє право на вільне національне життя, боронив політичну независимість утвореної ним держави.

На протязі цих віків історичні менти, коли під впливом економічно-соціяльних причин український народ губив свою незалежність та самостійність, але ніколи, як то свідчить його многовікова історія, тої незалежности та самостійности український народ не зрікався.

Кожен раз по довгих роках політичного поневолення живі народні сили здіймали боротьбу за національне визволення і сини своєю кровю покутували політичні гріхи батьків та розбивали огидні кайдани неволі, накутої чужинцями.

От і тепер, разом з иньшими поневоленими народами бувшої російської держави, український народ повстає проти московського поневолення. Коли спільними зусиллями цих народів розвалилися гнилі стіни „московської тюрми народів", Перший Український Народній Парлямент, Центральна Рада, в перший же рік свого істнування, — одмежувався від бувшої Росії, зрікся орієнтації на „царя восточного православного" і проголосив Україну самостійною і незалежною Народньою Республікою.

За самостійність і незалежність тої Республіки український народ на протязі останніх двох років провадить невпинну боротьбу з російськими імперіялістами, з якогоб лягеру вони не походили. Провадючи ту кріваву і тяжку боротьбу, Українська Народня Республіка одночасно прагне навязати добросусідські стосунки з усіма культурними державами, а передусім з тими, котрі з нею межують, з котрими Україну лучать історично-соціяльні і економічні взаємини, — в першу чергу з Річчю Посполитою Польською.

Згідно з тим своїм бажанням Український Уряд декляруе:

1. **Що територія Української Аародної Республіки має бути установлена з такими кордонами: починаючи від Чорного Моря по річці Дністру і від Дністра між Польщею і Україною по річці Збручу. Далі кордон Української Народної Республіки на території бувшої російської імперії має пройти на західньо-північній Волині** і остаточне вирішення тут кордону залежатиме від вирішення Мирової Конференції в Парижі. Далі на півночи, сході і півдни кордон буде встановлений після опанування відповідних частин території українскими війском і відповідних переговорів з заінтересованими державами.

2. Національно-культурні права, які Уряд Української Народньої Республіки забезпечує на території України громадянам польської національности і на відворот. **Політичне становище Східньої Галичини розвязується Польським Урядом в порозумінню з представниками українського народу, мешкаючого в тій провінції.**

3. Остаточне вирішення складного земельного питання, в напрямку справедливости і заспокоєння широких мас, буде переведено через всеукраїнський Установчий Парлямент, обраний на підставі загального, демократичного без ріжниці національности, для всіх рівного виборчого права і таємного голосування. На час від менту заключення і підписання між Україною і Польщею умов згоди і до скликання Уставодавчого парляменту, **юридичне положення землевласників польської національности на Україні регулюється на підставі осібного погодження між Українським і Польським Урядами.**

4. В справах економічно-торговельних Українська Народня Республіка бажає навязати як найтіснійші стосунки з Річчю Посполитою Польською на підставах взаємности і обміну послугами в обсягу транзіту через свої території.

В свою чергу Уряд Української Народньої Республіки від Уряду Річи Посполитої Польської жадає:

1. Признання Української Народньої Республіки незалежною, самостійною Державою, підтримання змагань Української Народньої Республіки до того перед третіми державами і заключення необхідних договорів та конвенцій, поперед всього військового, торговельного і консульського характеру.

2. Для ліквідації наслідків попередніх непорозумінь і скріплення сприятливої атмосфери вза;много довіря, доброзичливого і скорого випущення на волю цих осіб української національности, які з політичних причин конфіновані, інтерновані Польським Урядом, чи заходяться під арештом або увязнені.

3. Допомогти Українській Народній Республиці в її боротьбі з ворогами, збруєю, наборами, амуніцією, військовим одягом і взагалі військовим майном у розмірах, які будуть опреділені окремою згодою Українського і Польського Урядів.

4. Відкриття дійсного і скорого транзіту з третіх Держав через Польщу на Україну полонених українських вояків, належних Україні грошевих знаків, військового знаряддя, одежі і всякого військового майна та матеріялів.

Подаючи до відома Уряду Річи Посполитої Польськоїповисшу декларацію Уряду Української Народньо їРеспубліки вважає, що деклярація ця стане основою до навязання братніх стосунків між обома народами.

Щиро домагаючися сталого миру і найтіснійшого зближення між Польською Річию Посполитою і Українською Народньою Республікою ми сподіваємось, що обидва Народи в спільному єднанню утворять могутню непереможну силу, яка буде основою ладу і спокою на Сході Европи ,та спричиниться до пишного розцвіту культури обох Народів.

Грудня 2. дня 1919 року м. Варшава.

Оригінал підписали: За Уряд Української Народньої Республіки, Українська Дипльоматична Місія в Річи Посполитій Польській:

Голова Місії: Міністер Юстиції і Керуючий Мін. Закор. Справ У. Н. Р. **Андрій Лівицький** в. р.

Член Місії: **Л. Михайлів** в. р., **Ржепецький** в. р., Радник Секретар: **П. Понятенко** в. р.

Місце печаті: З оригіналом згідне Діловий Секретар.

* * *

ЗВІТ

з 5-го засідання членів Української Дипльоматичної Місії в Річи Посполитій Польській з Делеґацією Уряду Річи Посполитої Польської, відбутого в Варшаві дня 2. грудня 1919 р. в салі засідань Міністерства Закордонних справ Р. П. П. Присутні з українського боку: ПП. Міністер Андрій Лівицький, перший заступник Голови Місії Др. Леонід Михайлів, Політичний Радник Прокіп Понятенко, Політичний Радник Борис Ржепецький.

З польського боку: ПП. Директор східнього відділу М. З. С. Роман Кноль, Радник М. З. С. Чеслав Бабінський, Референт М. З. С. Маріян Шумляковський, проводить п. Директор Роман Кноль.

П. Міністер Лівицький відчитує деклярацію Української Дипльоматичної Місії в Річи Посполитій Польській до Високого Уряду Річи Посполитої Польської з дати Варшава дня 2. грудня 1919 р. якої текст предкладається.

П. Дир. Кноль: З рамени Уряду Річи Посполитої Польської єсьм уповажнений приняти Деклярацію Панів. В відповіді на неї хочу зазначити, що справді цей крок Панів є найдальшим посуненням справи з Вашого боку. Представлені Вами жадання будуть по черзі сповненіґ Вже тепер, дякуючи добрій волі Панів, будемо могли перейти до зовсім щирої співпраці. Те, що Панове тут зробили, буде міродатним не лише для обох заінтересованих народів, але також і для заграниці. Відомо, що російська імперія, така, як була перед війною вже не повстане, тож вже тепер можемо себе уважати союзниками на сході Европи.

Міністер Лівицький: Приємно нам було вислухати слова, що Польський Уряд готов допомогти нам в прикрім положенню. Віримо, що цей прикрий стан є, як то вже нераз було в історії нашого народу, лише часовий. Ми певні, що енерґія українського народу дозволить вийти на красшу дорогу. Коли ми тепер будемо мати надію, що Польська Річ Посполита поможе нам у визначенню державної самостійности, — то вірю, що зближення те буде також причиною зближення з другою нашою сусідкою, Румунією. В першу черґу просимо знестися з Польським Командуванням, щоби перепустити свобідно ті частини наших військ, які перейшли Збруч, а дальше предприняти все те, що потрібне до витворення нашої мілітарної бази.

П. Шумляковський: Дуже нам приємно почути ті слова, які свідчать про охоту зближення. Здаємо собі справу з того, що Панам поміч тепер дуже потрібна так в дорозі дипльоматичній, як і конкретна поміч. Також готові ми помочи Панам у внутрішнім будівництві. Вірю, що наша співпраця видасть богаті наслідки.

Радник Рабінський: Позволяю собі докинути пару слів з рамени конзулярної місії. Хочу дати висказ переконанню, що також праці нашої підкомісії, по тім порозумінню, яке тут нині осягнено, увінчаються успіхами.

П. Містоголова Др. Михайлів: Наша деклярація є заявою доброї волі Українського Уряду. Коли ми довгий час не могли рішитися, то було це з осторожности, бо ми цю деклярацію лічимо не за шмат паперу, але за серіозний обовязок як з українського так і з польського боку. Може ми не такі іскустні дипльомати, но ми щирі політики. Нашим бажанням є найти шлях порозуміння між обома націями. Сьогодні врешті достигли ми це, чого перед роком бажали лише поодинокі люде. Ярким доказом доброї волі є також зібрання, яке відбули проживаючі у Варшаві Українці, а яке заакцептувало становище членів Місії. Нехай отже буде це ствердженням, що шлях тісного звязку з Польщею, буде початком осягнення вирішення суверенности і повної самостійности Української Народньої Республіки між всіма державами світу, за яку народ бореться вже 2 роки. Надіюся, що стрінемо таку саму щирість з польського боку.

П. Міністер Лівицький: Від Польського Правительства залежать тепер чи в історії нашій почнеться ера щирого порозуміння.

П. Дир. Кноль: Слушною річею є, щоби від нашої військовости зажадати для Панів видатної помочі. Припускаю, що з боку нашої військовости не зустрінемося з якоюсь неохотою. Думаю, що також на міжнароднім ринку дається зауважати зближення між нашими представниками. Супроти цего можемо приступити до розвязання наших пленарних засідань, а дальшу працю перенести на наші спільні комісії. Вношу, щоби на тім сьогоднішне засідання покінчено.

На тім засідання замкнено.

Український протест до секретарів соціялістичних партій в справі Галицької України.

Ви знаєте добре, що інтернаціональна соціялістична конференція, яка відбулася в Люцерні в місяци серпни м. р., одноголосно приняла **резолюцію протесту проти політики польського уряду і держав антанти в справі Східної Галичини.** Конференція підкреслила се, що окупація тієї країни, переведена насильно польським урядом при активній моральній і технічній допомозі держав антанти в імени так званих „історичних прав", противорічить головним засадам Інтернаціоналу і зажадала, щоби польські окупаційні війска негайно уступили із Східної Галичини, а щоби питанне про спірні границі українсько-польські було вирішене за спільним порозуміннем інтересованих народів.

Ся резолюція осталась без впливу. Навпаки, польський уряд невдоволений мандатом, який дала йому мирова Конференція рішеннем з дня 11. липня м. р., зажадав і отримав ще більші уступки, мимо протестів делеґації Української Республіки і Східної Галичини, місцевих орґанізацій і преси. Рішеннем з дня 20. падолиста Найвисша Рада постановила, що Східна Галичина має остатись на протязі 25 літ під управою Польщі, зі статутом, який має запевнити Східній Галичині територіяльну автономію, а по 25 літах про будуччину тієї країни має вирішити Ліґа Народів.

Але польський уряд не вдоволений і тим рішеннем та опираючись на своїх правах до звороту Галичини, жадав її анексії дефінітивної а не тимчасової. Француський уряд підтримував сі домагання, і останніми днями президент Найвисшої Ради, Клемансо, мав приємність повідомити палату послів про свою особисту побіду, яка змінила тимчасовий мандат Поляків у справі Галичини на право дефінітивної анексії.

Сей новий тріюмф Клеманса над розумнійшими поглядами инших союзників викличе здивованнє всіх, хто тільки скількинебудь знає справу. Він не тільки нарушує право самоозначення народів, але він проголошує реалізацію наслідків у високій мірі суперечних бажанням народів.

За пів року польської окупації весь світ бачив наглядно, що обіцює польська адміністрація сього краю. За той час сей край став кайбільш збіднілим, найбільш нещасливим краєм на всім світі. Се не прибільшення. Край в дійсности є винятий зпід усякого закону; всі громадські інституції зруйновані; населеннє остається під терором, інтеліґенція і всі свідомійші елементи селянські і робітничі томляться в тюрмах і концентраційних таборах, які являються розсадниками епідемій завдяки тому страшному режімови. Край заражений тифом; згідно офіціяльним відомостям цілі сотні громад заражені і ніяких способів боротьби з епідемією не приймається. Умовини життя дуже трудні; населеннє живе в ямах, не забезпечене поживою тому, що продукти живи поконфісковані польськими властями. Воно настроєне надзвичайно ворожо і неприхильно супроти польського режіму. Сама польська людність тікає з краю, бачучи із жахом, що серед таких обставин вона засуджена або на вимертє або на безконечну горожанську війну.

Соціялістична преса не тільки українська але й польська не має сумніву щодо можливости нинішнього стану річий. Навіть із становища політиків, котрі все ще мріють про ізоляцію Німеччини й утвореннє дротяної загорожі проти большевизму, утвореннє такого поля нещастя і розпуки, яким буде Східна Галичина під польським режімом, являється яскравим божевіллєм. Тим більше, зі становища тих, які не уносячись імперіялістичними химерами, бажають тривкого заспокоєння Европи, продовженнє польської окупації Галичини являється річию недопустимою. Селянська і робітнича людність Галичини, українська і европейська, таксамо як і українська інтеліґенція, ніколи не помиряться з польським пануваннєм і Галичина під польським режімом буде огнищем вічних замішань, які заколочувати-муть спокій.

З огляду на те ми, українські соціялісти- звертаємось до всіх товаришів світа з горячим проханнєм, щоб вони негайно через свою пресу, свої партійні орґанізації і парляментські представництва в інтересах потоптаних принципів самоозначення народів, в інтересах тривкого спокою, здоровля і порядку в Европі, **домагались як найсильнійше:**

1) Аби польські війска негайно опорожнили Галичину.

2) Аби польські власти повернули всіх вивезених з краю мешканців.

3) Аби зруйнованому краєви за посередництвом його громадських орґанізацій подано першу поміч в медикаментах, одежі та будівельних матеріялах апровізаційними орґанізаціями заосмотрення і Червоного Хреста.

4) Аби польському урядови відібрано мандат на адміністрацію Галичини і дано їй можність під контролю Ліґи Народів чи міжнародного Комісаріяту, коли се буде признано потрібним, орґанізувати свою автономію й оборону.

Женева, Швайцарія, дня 31. грудня 1919.

ЗА ДЕЛЕҐАЦІЮ ПАРТІЇ УКРАЇНСЬКИХ СОЦІЯЛІСТІВ-РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ:

Михайло Грушевський, голова.
Дмитро Ісаєвич, секретар.

Вісти з нападеної Галицької України.

САМБІРЩИНА.

Москвофільсько-польське здійство.

По заняттю Самбора польським війском його командант на просьбу „ґаліцко-русских" настановив о. Ґмітріка засідателем майна стоваришення „Української Ризниці в Самборі", з філіяльними складами в Перемишлі, Станиславові і Львові. **Окружний самбірський суд проти волі Надзірної Ради установив о. Ґмітріка куратором стоваришення тим, щоби він скликав загальний збір членів для вибору нової Надзірної Ради і дирекції.** Не вижидаючи на будуче рішеннє найвисшого суду в Варшаві по причині рекурсу, **приняв куратор около 300 нових членів ґаліцко-русских, не приймаючи Українців і скликав загальні збори на 16 грудня 1919.**

Зїхалося около сто „ґаліцко-русских" членів, які заосмотрилися в кількасот повновластий без уділових книжочок. Всі ті повновласти признав куратор за важні, натомісць не приняв повновластий, уділених членам Українцям, навіть від священичого тов. св. Павла, ізза недостачі чисел уділових книжочок, на яких — казав — подачу підчас зборів нема часу, а „русским" подав числа перед зборами на кілька днів, хоч сього публично не оголосив. Не дивно, що побідили москвофіли. Ані одного Українця не вибрали до дирекції і Надзірної Ради. Вся торговельна служба вже нова, москвофільська, замісць української. Оголошення „Різніца" подає по великорусски, польськи і українськи.

ГЛИНЯНИ.

Самоволя жандармів.

Як гарно живеться тутешнім Українцям, нехай послужить факт, який так всім дався в знаттє. Є ним поведеннє місцевих жандармів. Вечерами уладжують вони лови на Українців по улицях міста і з місця арештують. Були випадки, що над деякими Українцями знущалися.

З Домбя.

З домба звільняють дуже поволи наших інтернованих. Звільняють денно по переслуханню по 40 до 50 людий; проти кого одначе є якінебудь доноси, тих ще не звільняють. Увільненнє іде поволи так, що ще 31. грудня було 800 осіб. Придніпрянців лишилася ще сотка.

Харч зовсім не поправився. Дають на сніданне так званий чай, на обід бруквяну або бараболяну зупу, а на вечеру знов „чай". Хліба одна шеста частина, — через що люди масово хорують з голоду. Денно вивозять до шпиталів 6 до 8 возів хорих.

Політика нового уряду Польщі.

Як звісно, на місце славетного Падеревського премієром польського кабінету став Скульський. В політиці він цілком не ріжниться від Падеревського і стремить до „реформ" старосьвітських як і його попередник.

Осьяку програму своєї політики виложив Скульський, коли обняв урядованнє:

1. **Президент** польської републики буде вибиратись на протяг семи літ національним зібранням, в якого склад входити-муть члени сойму і сенату. **Він мати-ме владу конституційного монарха,** а іменно: право репрезентації, неодвічальности, ласки і „вета".

2. Законодатну владу має у своїх руках **двохпалатне законодатне тіло.** Низша палата звати-меться **соймом.** 30 членів сенату вибирати-ме сойм, однак не зі своїх членів; 30 членів вибирають так звані „воєвідські ради", а 21 членів були-б представниками віроісповідань, науки і мистецтва. Кождий закон, ухвалений соймом, мусить бути одобрений **сенатом.** Колиж сенат його відкине, то закон стається правосильним, коли його сойм ухвалить вдруге більшостю трох пятих голосів і президент не заложить против нього свого „вета".

3. Уряд стоїть за негайним переведеннєм **земельної реформи,** однак розділ землі переводити-меться в той спосіб, що програма відріжняє **три кляси селянських маєтків:** а) малі селянські господарства від 15 до 25 моргів, — тих має бути 60%; б) середні від 25 до 40 моргів (30%), і великі від 40 до 80 моргів (10%).

В той спосіб, як бачимо, земильна реформа має бути переведена в користь богатших селян, а що найважнійше — в програмі уряду цілковито не згадується про безземельних, яких інтереси не лежать на серці всесильному провідникові людовців Вітосови. Які будуть наслідки такої „реформи", можна заздалегідь предбачити.

Важне для Вп. ПП. секретарів відділів У. Н. Союза.

Сим повідомляєсь Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1920 для членів Українського Народного Союза вже розпочалася і що в останних днях вислано на адреси ПП. Секретарів посилки календарів для слідуючих відділів:

Дня 24. січня вислано через „парсел пост": Від.: 2 (2 пакунки), 3, 5, 6, 7 (3 п.), 8, 10 (3 п.), 11, 12 (2 п), 13, 14, 15, 16, 18 (2 п.), 19, 21, 22, 26, 27 (2 п.), 28 (2 п.), 29 (2 п.), 30, 31, 32, 35, 39, 40, 41 (2 п.), 42 (2 п.), 43, 44 (2 п.), 45, 48 (2 п.), 51, 52, 55 (2 п.), 57, 207, 234 (4 п.).

Дня 28. січня вислано через „парсел пост": Від.: 20, 24, 45, 50, 58, 59, 60, 61 (2 п.), 62 (2 п.), 63 (3 п.), 65 (2 п.), 66 (2 п.), 71, 72 (2 п.), 73, 75 (2 п.), 76 (2 п.), 121, 183, 303, 305, 229, 370, 36, 57.

Присім пригадуєть ся ПП. Секретарям дотичних відділів, що вислані на їх адреси календарі є призначені для всіх членів, котрі заплатили по 30 цнт. до У. Н. Союза в місяци грудни.

Просить ся ПП. Секретарів дотичних відділів, щоби одержані календарі роздали членам на найблизшім мітінгу, а на случай неодержння висланої на їх адресу посилки, зголосились до дотичних урядників почтових, а колиб оказалось, що посилка затратила ся, належить про се сейчас повідомити уряд У. Н. Союза.

Гол. Уряд У. Н. Союза.

Проф. Станислав Дністрянський.

СТАТУТ ДЛЯ ГАЛИЧИНИ.

(Застережено права перекладу на всі европейські мови).

(З віденського тижневика „Воля").

II.

Колиж маємо розважити отсі громадянські права, які статут хоче признати зосібна „мешканцям Галичини" (пор. вступ до статута), то можна поділити їх на три категорії: 1. забезпека індивідуальних, політичних і релігійних свобід громадян; 2. т. зв. „автономія" Галичини з галицьким соймом на чолі; 3. участь виборців Галичини в виборах до сойму Польщі та в законодатних нарадах варшавського сойму.

До 1. Забезпекою особистих, політичних і релігійних свобід займаються постанови арт. 5—9.

а) Усі вольности приватного і публичного характеру, та всі політичні права, чи індивідуальні, чи такі, що прислугувати-муть меньшостям в Польщі на основі польських законів, мають бути запевнені і в Галичині. Зосібна має бути запоручена найповнійша релігійна свобода, та греко-католицький обряд має користуватись тими самими правами, що й римо-католицький. (арт. 5).

Притім мусимо звернути увагу, що навіть ся постанова статута, яка має галицьким „мешканцям" забезпечити загальні особисті та політичні свободи, **не признає сим мешканцям тої сили, щоб вони самі та через власну репрезентацію могли поставити дотичні закони; щоб могли самі вирішити границі і зміст своїх власних особистих чи політичних свобід.** І щодо сього предмету, шанує статут суверенне порішення польського сойму в Варшаві (арт. 5), а щодо загального принципу охорони національних меньшостий, зазначує його осібно лише тому, щоби польським меньшостям запоручити загальну охорону меньшостий там, де є більшість українська; арт. 8 каже в другім відступі виразно, що ґарантії, які проголосив Сен-жерменський договір з Австрією (28. червня 1919) на користь етнічних меньшостий, мусять бути запоручені й Полякам тоді, колиб більшість була українська.

Польські меньшости лежать статутови дуже на серці, та статут не жахається поставити навіть загальні обмеження свободи зборів і стоваришення, свободи слова і преси в Галичині, сокільки сього жадати-ме „спеціяльний режім сеї території"; — тут має він мабуть на думці **абмеження Українців у згаданих свободах,** — а з другого боку висказує в тійсамій постанові бажаннє „запевнити мешканцям як найбільше широку свободу згідно з удержаннєм порядку". — се-ж очевидно мало-б відноситись знова до польського населення Галичини, яке статут представляє собі як головних експонентів „вільного та упорядкованого правління в Східній Галичині" (вступ до статута). Так, **провідною думкою арт. 6 є очевидно той погляд, що треба вкоротити навіть політичні свободи Українців в Галичині на те, щоби уможливити і забезпечити безконечну політичну свободу Поляків.** Инакше не можнаб взагалі зрозуміти цілої повности постанови арт. 6, яка на перший погляд містить в собі явну противорічність. Розуміючи мотиви сеї постанови, можемо поняти її далекосяглість, але з другого боку мусимо справді здвигнути раменами на се, як чужинецька комісія, яка укладала сей статут, могла приняти так горрендальну постанову під очевидним диктатом польських політиків

б) До політичних свобід „мешканців Галичини" зачисляє статут постанову арт. 7 про **урядову мову.** „Польську та українську мову признається в рівній мірі за урядові мови в Східній Галичині, і вони мають користуватись тимсамими правами". Се був би справді важний здобуток для політичного життя українського народу в Галичині, колиб дотична постанова була ясно поставлена, подрібно розроблена і ніякими иншими постановами не перехрещена.

Та на жаль, комісія, що укладала сей статут, не здавала собі мабуть справи з усіх тих питань, які виринають при переведенню рішеного питання, та не визналася ні в дотеперішній практиці сеї справи в межах бувшої Австрії, а зосібна в Галичині, ні в орканах запутаної теорії, яка виросла вже в другій половині 19. століття на основі невідрадних відносин між народами австрійської монархії. У Франції, та загалом на Заході Европи не було ніколи нічого анальоґічного до тих відносин, які в національному питанню, зосібна з огляду на урядову мову, виринали трохи не щодня в рамцях колишньої Австрії, бож там не було в державі боротьби одного народу проти другого, тільки держава заступала здебільша один нарід, одну державну та національну мову. Не так в Австрії. За урядову мову зводилось боротьби між народами, що тягнулись від почину конституційного життя аж до кінця всесвітньої війни, не перестаючи ані на хвилину, та виробилися вельми рафіновані способи в практиці, щоби накидати другим національним групам урядову мову політично сильнійшого народу. Тому не вистачає сьогодня, як се робить статут в 7. арт., перетяти ґордійський узол, не подаючи однак ясно шляхів, на які має вступити політичне життє, щоби дати, мовляв, обом національним мовам спроможність послугуватись ними в уряді на рівних правах.

Під розвагу сеї комісії, що укладала статут для Галичини, мусимо зосібна пригадати, що на підставі тих національних відносин, які виросли на ґрунті австрійської монархії, запанувала в політичній літературі вже в другій половині 19. століття теорія, що основні закони, а зосібна основний закон про рівноправність усіх народів „у школі, в уряді, та в публичному життє" (арт. 19 австрійського осн. зак. з 1867 р.), подають яко такі лише загальні принципи, які про себе так довго не мають дійсної сили, доки не буде видано осібного виконуючого закона. Са теорія повстала на почві змагань пануючих народів проти політично-слабших, та в першому ряді присвоїли її собі всі політичні круги польські. Так і тепер можна з гори передбачити, що Поляки зберігати-муть лише ті засади, які забезпечували їм дотепер уживаннє польської мови в урядованню, а будуть покликуватись на якийсь односторонний розпорядок, що його припечуть видати як вислід „виконуючої власти" губернатора, чи на якийсь будучий польський закон, що його мав би ухвалити колись польський сойм у Варшаві (бо чейже по приписам арт. 12 і 17 статута, справа урядової мови не є „виразно" застережена „автономії" галицького сойму). Та яку-небудь дорогу вони виберуть, чи губернаторського розпорядку, чи окремого польського закона, то є певне, що подрібні норми про урядову мову не тільки не будуть досягати сеї „рівноправности" обох національних мов, яку високопарно заповідає арт. 7 статута, але обернуть ту засаду горі дном. Скільки самовільних комбінацій лишається тим мистцям політичної штуки нищення своїх противників, з огляду на далеко йдучі нюанси поміж т. зв. внутрішною і зовнішною урядовою мовою! **А кілько самоволі, зробить українському народови від свого національного ворога в сій справі від „виконуючої власти" польського губернатора!**

Розваживши все те, мусимо прийти до переконання, що доки в статутті не буде подрібно, та поодиноким постановам, переведено справжньої рівноправности обох національних мов у Галичині, доти плятонічне зрівнання української мови з польською не може мати ніякої вартости для української більшости. Сам статут причиняється своїми постановами до того, **що** згадана рівноправність стає майже ілюзоричною. Коли пригадаємо те, що було висше (під I, 3 і 4) сказано про окликуваннє урядників і про норми, які мають обовязувати при їх виборі, то не можемо сумніватись, що заповіджена рівноправність щодо урядової мови переміниться зараз у нехтованнє прав української мови та зведе їх „ад мінімум".

в) Відступ 2, арт. 7 статута нормує **науку обох національних мов у народніх школах.** Та й ся постанова не є цілком ясна, бо вона лише каже, що рішию кождої громади „чи муніціпальности" буде порішити, чи „в публичних заведениях елементарної науки" мається учити польську мову чи українську, чи може обі мови; **але не каже виразно, яка має бути викладова мова в народніх школах Галичини,** а саме, чи право громади рішати про науку української або польської мови відноситься тільки до науки мови, яко шкільного предмету чи також до мови, в якій слідує викладати всі предмети науки елементарних шкіл. Загальний звук згаданої постанови здається промовляє за тим, що треба під нею розуміти оба повисші випадки, але для ясности є необхідно, щоби постанова статута обняла виразно як один так і другий випадок.

Нормуючи науку обох мов в народніх школах на основі рішення громади, застерігає статут загальне право національних меньшостий по приписам Сен-жерменського договору з 28. червня 1919 року (арт. 7, відст. 2 і арт. 8).

г) Найважнійшу постанову, яка справді має для українського населення Галичини велике значіннє, подає арт. 9, **висказуючи заборону систематичної кольонізації Галичини при помочі кольоністів із зовні. Та ніде правди діти, якраз проти сеї постанови протестують як найсильнійше політичні польські чинники, вказуючи сим дуже виразно, куди йдуть анексійні змагання польського імперіялизму — до: нищення українського елементу в Галичині.** Колиж статут хоче поставити заборону проти винищення українства в Галичині, то очевидно числиться поважно з тими конфліктами, які кольонізація мусіла-б там необхідно викликати.

До 2) Статут признає Галичині **„автономію".** Ще в першій заяві Найвисшої Ради в Парижі з липня, 1919, кажеться виразно про **„територіяльну автономію".** У статуті нема вже сього означення у вступі, лише в 1. арт. згадується, що **з давніх австрійських коронних країв Галичини й Буковини має утворитись „автономна територія Східньої Галичини".**

Головним експонентом сеї території має бути **галицький сойм.** Галицький сойм „має складатись з одної палати, вибраної на основі загального, тайного голосовання, з пропорціональною репрезентацією; право голосу буде належати без ріжниці до одного і другого пола" (арт. 10). Вже у сьому тексті видно вплив польських політичних кругів, бо споміж прикметників виборчого права **призабуто про безпосередність та рівність права голосовання,** — якраз ті прикметники, які щойно дають запоруку справжньої демократичної виборчої системи.

Загальні вибори до галицького сойму мають відбуватись що 5 літ. По розвязанню сойму мусять нові вибори відбутись до 3 місяців (арт. 10, відст. 2).

Про перші вибори згадано висше під I, 9.

Компетенцію галицького сойму нормує арт. 12. **Галицький сойм має право ухвалювати закони про осьякі справи:** 1) Виконуваннє публичного культу (віроісповідні справи); 2) публична освіта; 3) публична опіка; 4) публична гігієна; 5) комунікаційні дороги та льокальні зелізниці; 6) всякі „заохоти" до рільництва, торговлі і промислу, та поміч для улекшення кредиту, купна чи продажі для ужиткования нових технічних способів, нових дослідів чи експериментів; 7) способи переведення загальних водних законів на зужиткованнє вод до торговельних, промислових і технічних цілий; 8) способи переведення загальних законів про орґанізацію повітів; 9) побір податків на власний рахунок Галичини; 10) земельні питання, та 11) всякі инші справи, щодо яких польський сойм признасть компетенцію галицькому соймови.

Ті справи подано точно за польськими часописами, придержуючи тойсамий порядок, який принято в статуті.

Крім сього вичислення постановляє 3. відст. 12. арт., що сойм має щороку ухвалити на пропозицію губернатора буджет відповідно до справ, які належать до його компетенції.

Арт. 14 забезпечує послам галицького сойму право недоторканости, на основах, принятих загально в усіх конституційних державах.

Арт. 15 говорить про заснованнє осібного соймового трибуналу для рішення рекламацій, внесених проти правосильности соймових виборів, та постановляє, що галицький сойм має сам скласти свій приписник (reglement).

Се короткий начерк тих позитивних приписів статута, які нормують „автономію" Галичини. Як виглядає відворотна сторона сеї „автономії" наслідком неґативних і других обмежуючих приписів статута, виказано вже повисше під I., — тому на сьому місці обмежуюся до подання самого змісту дотичних постанов.

Але всежтаки мушу саме на сьому місці згадати про одну з найважнійших постанов статута, **про військову орґанізацію,** яка є вислідом дериторіяльної окремішности Галичини супроти Польщі. Статут признає, що закони про військову службу, які обовязують в Польщі, мають обовязувати і в Галичині, але з тим застереженнєм, „що контингент, рекрутований в той спосіб, творити-ме спеціяльні одиниці, які в часі мира можуть стояти ґарнізоном тільки в Східній Галичині, та можуть бути ужиті до розпорядимости польського правительства, а в часі війни можуть служити до оборони народньої території (арт. 38).

Як бачимо, статут стоїть у військовому питанню, що правда, на становище компетенції польського сойму в Варшаві, але зберігає рівночасно територіяльний принцип, що війска, рекрутовані у галицьких землях, є привязані до сеї території, та мусять стояти в часі мира в Галичині, а в часі війни можуть бути ужиті тільки до оборони народньої території. Підносить сумнів, що статут розуміє під „народньою територією", то для ясности є справді необхідно, щоби ся постанова найшла авторитативне поясненнє. Послугуючись однак принципами льоґічної інтерпретації, які є в праві загально признані, мусимо під „народньою територією" арт. 38 статута, в тому перекладі як нам його подають польські часописи, **розуміти тільки саму територію Галичини,** бо коли „спеціяльні військові одиниці", що підчас мира можуть стояти тільки в Галичині, мають в часі війни служити тільки до „оборони", то годі собі погадати, що вони мали-б нагло бути покликані до „оборони" сеї території Польщі, де їм не вільно було стаціонувати підчас мира.

До 3. Про репрезентацію Галичини в польському соймі та польському правительстві говорять арт. 16 і 17 статута.

Галичина має вибирати осібних послів до варшавського сойму на основі загальних виборчих законів, ухвалених уже польським соймом, з тим застереженнєм, що до виборів у Галичині слідує прикласти ще й пропорціональну систему (арт. 16 відст. 1.). Ті посли можуть брати участь лише в таких нарадах, які належать до компетенції варшавського сойму, а не доторкають таких предметів, які в галицьких справах належать до „автономії" галицького сойму, — значить, лише щодо справ, зазначених висше під I, 5, а не щодо справ, які вичислює арт. 12 статута (висше під II, 2).

Щоби зазначити політичні взаємини між Польщею а Галичиною, статут постановляє, що в роді міністрів Польщі засідати-ме один міністер без теки, якого покличе начальник польської держави „споміж мешканців Галичини" (арт. 17 відст. 2). На основі дотеперішніх досвідів сим „міністром для Галичини" буде Поляк, та статут має се мабуть і на думці, коли зосібна постановляє, що один „високий український урядник" буде приділений до уряду ради міністрів Польщі. Сей високий урядник має бути **„дорадником"** в справах, які відносяться зосібна до Українців та в справах греко-католицького обряду (арт. 17 відст. 4). Ось бачимо, в якій повноті признають Поляки, а за ними і статут, справжню (!) автономію Українців, як їх національну автономію. Се є одинока постанова статута, що признає якесь „право" Українцям, як таким.

Вкінці постановляє відст. 3 арт. 17, що при кождім з польських міністерств будуть зорганізовані осібні бюра для справ Галичини.

(Дальше буде).

Уляна Кравченко.

ВЕЧІР В ХАТІ.

Землю вкрив сніг споволя,
В далі видно блиски лун,
Лячно, сумно доокола...
В хаті цвіркотить цвіркун.
Скрипку зняв малий Микола,
Та не доторкає струн...

А на кужелі дівчата
Навивають білий льон, —
Мовкне пісня лиш зачата,
Як озветься в полі стон...
Стрепенулись небожата,
Щось майнуло у вікон...

Хто се? Хто? Чи тінь людини,
Чи живий ще... ворог... друг?
Чи в час туги з вихром лине
І глядить прощення дух?
Вже матусі без причини
З рук не випав піря пух...

Бачить певно стать кохану,
Руки склались до молінь.
В бій пійшов син... в путь незнану...
Чи вертає тільки тінь?
Може бачить лиш ману.
Глянь — чи хто ввійшов у сінь?

Вихор тільки... Чути в полі
Щось мов свист, мов шум, мов гук,
Наче плач тих, що без долі...
„Господи, спаси від мук..."

Невлущеної фасолі
Дитинята мечуть струк,

І в вогонь, що погасне,
Докидають ще скипок.
Тихо гурт про бій співає,
Слів — перлин силя разок,
Думка вється, улітає
В справжній бій, не в край казок...

Близько північна година.
Рветься пісня, рветься льон —
Розвернулась хуртовина,
А в ній чути плач та стон...

Чи побачить мати сина,
Чи лиш тінь єю у вікон?

Що се було?... Дійсність? Сон?

БЕЛЬГІЙСЬКА СОЦІЯЛІСТИЧНА ПРЕСА ПРО УКРАЇНУ.

Соціялістична бельгійська преса дуже прихильно ставиться до українського питання. В Бельгії виходить 3 великі соціялістичні газети. В Брюселі виходить на француській мові „Де Пейль", в якому Луї де Брукер написав ряд сильних статтей про Україну. На флямандській мові виходять: в Антверпені „Де Фолксгазет" і в Генті „Форойт" (Вперед), в яких співробітником є К. Гуйсманс, секретар другого інтернаціоналу і всіх інтернаціональних конференцій, великий приятель України.

„Форойт" з 1. жовтня пише в статті: „Україна проти Денікіна":

Україна, яка спочатку мусіла захищатися від большевиків, зараз в бандах Денікіна бачить грізних ворогів, а незалежність і спокій України є загрожені російськими реакціонерами і імперіялістами, озброєними антантою.

Реакціонери хотять відбудувати велику Росію в її старих кордонах і через се вони є проти незалежности балтійських країн Лотвії, Естляндії, Литви, проти Фінляндії, проти України. Вони хотять тепер примусити повірити, що не треба визнати українського уряду, бо в ньому вплив мають соціялісти.

Український уряд категорично спростовує сі відомости і заявляє: без гроший, зброї і поради антанти і без терору. Денікін не витримавби ні години проти українських військ.

Справедливо Українці рахують Денікіна, як поборника царизму в Росії, який він хоче відбудувати проти волі народу, і Україна через се бачить в Денікіні смертного ворога.

Денікін заборонив вживання української мови, він наказав знищити всі українські книжки і зачинити всі українські школи.

Маніфест українського уряду кінчиться тим, що терор большевиків був лише дрібницею в порівнанню з бандами Денікіна і їх поводженєм.

Антанта хоче, щоб ми повірили, що вона підтримує Денікіна, через те, що большевики вводять в Росії терор. Стає цілком ясно, що антанта лицемірить і допомагає перемозі реакції в Росії.

Правда, що ми в нашій маленькій країні без впливу, нічого не можемо зробити проти реакційної політики антанти, але ми знаємо, що не тільки в Росії реакція чекає можливости розбити розвиток пролетарської влади. Се має місце і в Бельгії. І через се, робітники, робіть спілку проти реакції і за соціялізм.

З КАРПАТСЬКОЇ (УГОРСЬКОЇ) УКРАЇНИ.

Ґенеральний статут для організації і адміністрації Карпатської України.

З нагоди введення в урядуванє директорії видало чесько-словацьке правительство проклямацію до людности, яку розліплено по всіх місточках і селах. Наводимо її тут в цілости.

Проклямація.

В імени і по приказу правительства чесько-словацької републики, як найвищий начальник Підкарпатської Руси, подаю до відома й оголошую:

Столітні бажання поневолених народів сповнені.

Підкарпатська Русь свобідна, а чесько-словацька република приступає до того, аби безпроволочно, скорше як буде скликаний сойм, положити основу до автономії Руси в тих справах, в яких має нарід по парискому договору самостійно рішати.

Дбаючи отже постійно про добро автономної країни і поступаючи по мисли взятих на себе постанов, правительство чесько-словацької републики постановило видати „Ґенеральний статут для організації і адміністрації Підкарпатської Руси".

По зрілій розвазі покликало правительство чесько-словацької републики адміністратора для справ Підкарпатської Руси і надється, що визначні патріоти в директорії, беручи участь в управі краю, будуть у нелегкій задачі з усіх сил його підпирати.

По попередних нарадах із визначними горожанами і представниками Підкарпатської Руси, предкладає правительство отсї головні засади для організації і адміністрації Підкарпатської Руси.

I.

Париська мирова конференція прийняла отсей договір між пятьма великими державами і чехословацькою републикою:

1. Чехословаччина зобовязується утворити руську теріторію на полудне від Карпат у границях, визначених союзними державами, як автономну провінцію в чесько-словацькій державі, наділену найширшою автономією і злучену з одноцільною чесько-словацькою державою.

2. Теріторія Русинів на полудне від Карпат буде мати окремий сойм. Сей сойм буде мати законодатну власть у всіх язикових, шкільних і конфесійних справах, у справах місцевої адміністрації і у всіх інших, які призначать йому закони чесько-словацької републики. Губернатора руської теріторії буде призначувати президент чесько словацької републики і він буде відповідати перед руським соймом.

3. Чехословаччина годиться, щоби урядників у країні Русинів, на скільки можливо, вибрано з поміж горожан тої теріторії.

4. Чехословаччина запоручує країні Русинів відповідну репрезентацію в парляменті чеської републики, до якого вона вишле послів, вибраних на основі конституції чесько-словацької републики. Однак ті посли не будуть мати права голосу в чесько-словацкім парляменті у справах переданих руському соймови.

II.

Теріторіяльна комісія мирової конференції в Парижі установила такі границі країни:

1. Демаркаційна лінія межи Словаками і Русинами йде просто від місточка Чап до північної части міста Унґвара так, що залізниця лишається у Словаччині, а Унґвар у Підкарпатській Руси, далі рікою Уж у Карпати. Вся теріторія на схід від сеї лінії буде вважатися за автономну руську теріторію.

2. Полудневу границю автономної руської теріторії установила мирова конференція так, що границя з Мадярщиною тягнеться від Чапа на полудне. Залізниця від Чапа лишається на руській теріторії аж до Мармароського Сигота, який припадає Румунії. Дальша границя йде головно рікою Тисою на схід до північної границі, яка покривається з границею між давною Угорщиною і Галичиною.

3. Тому, що частина руського народу відповідно до постанови мирової конференції творить на словацькій теріторії меньшість, чесько-словацьке правительство поручило представникам обох народів згодитися на евентуальний приділ суміжної руської теріторії до автономної руської теріторії.

III.

1. До правосильної ухвали вибраного сойму буде уживатися як назви краю історична назва „Підкарпатська Русь", а побіч того можна уживати назви „Русинско".

2. У всіх школах народня мова буде мовою научування, а так само і взагалі буде мовою урядовою.

Руські школи мусять бути як можна лише скоро організовані. Руська мова є мовою научування в перших клясах і посувається до вищих кляс усіх шкіл. Переходового лишається в теперішних школах мадярська мова в вищих клясах, але наука руської мови обовязкова.

Школи мадярської меньшости охороняються, як усіх меньшостий, міноритною постановою мирової конференції та законами й установами републики.

IV.

Щоби в краю був порядок і щоби положено основи для нової державної і автономної адміністрації, правительство визначує відповідно до першої частини договору, тимчасового адміністратора, якому додається відповідне число урядників.

Правительство іменує тимчасову руську автономну директорію. Директорія буде дорадною колєгією для законодавства і адміністрації всіх язикових, шкільних і конфесійних справ, для справ місцевої адміністрації, а також для іменовання й усуваня всіх урядників і службовиків, занятих веденням і адміністрацією згаданих справ. Сих урядників буде назначувати адміністратор, вони будуть йому підчинені і перед ним відповідальні.

Колиб адміністратор і директорія не могли погодитися в якій справі, названій повище, передається її президентови чесько-словацької републики, або якій иншій особі, з виїмком адміністратора, яку вважавби президент відповідною та якій поручивби сю справу. Рішення президента або того, хто його заступить, буде остаточне й обовязкове. До такого рішення оспорювана справа не покінчена правосильно.

Директорія урядує по відділах. Вона може бути вислухувана також при вирішуванню загальних державних справ.

Щоби директорія могла вести свої агенди, адміністратор назначує для неї потрібні сили.

Уряд адміністратора й автономної директорії устане, коли буде введена в життя автономна конституція Підкарпатської Руси, основана на точках ухвали мирової конференції.

Вибір членів руського сойму переведеться не пізнїще як у 90 день по виборах до загального парляменту Чехословаччини.

Функції адміністратора й директорії досі часові й провізоричні, а їх права й обовязки не можуть бути прецедентом для будучности.

Підкарпатська Русь буде мати свої власні публичні фінанси. До дефінітивної управи держава покриває потрібні адміністративні видатки. Сі видатки будуть окремо числені.

Ужгород, 18. падолиста, 1919 р.

Найвищий начальник Підкарпатської Руси ґенерал Еннок, в. р.

З розказу міністра внутрішних справ підписав д-р Брейха, як адміністратор.

До сього статута зробимо наразі лиш одну маленьку увагу: В маленькій угорській Україні полишені шкільні справи цілковито до рішення автономному соймови. У проєкті статута, який мирова конференція назначує Галичині, полишені вправді шкільні справи також автономну соймови, але абсолютне право вета, надане при тім іменованому ґубернаторови, робить їх вартість зовсім ілюзоричною. Так отже, що одною рукою дається, другою рукою відбирається. В.

Румунська господарка в Мармароші. — Голод і тиф на Верховині — Наслідки помітування рідною мовою. — Кооперативне бюро.

Хоч мирова конференція признала Мармарош разом із автономною українською теріторією Чехії, то **Румуни** не тільки що не евакували його досі, але навіть розписали в нім вибори до свого парляменту; і хоч людність здержалася від виборів, **„вибрали" з Густа послом Ореста Ільницького. Кого він буде репрезентувати і коли вкінці Румуни опорожнять Мармарош — се загадка.**

Як Румуни поводяться з українським населенням, видно з письма, яке недавно передала окрема депутація ґенералови Еннокови в Ужгороді в (Унґварі) Подаємо з нього важнїйші виїмки:

> Румуни поступають так із нами, як звичайно поступається з ворогом. Військо, а особливо жандарми, допускаються всяких безправств та насильств. У кождім подорожнім добачують шпіона; бють і карають, і тільки грішми можна невинному чоловікови викупитись від смерти. Загалом задержують людий по дорогах і обдирають з одежі та обуви. Не вважають, чи старий, чи молодий, чи мущина, чи женщина, знущаються, лають і бють. Арештують кождого, кого вважають прихильником Чехів, а арештовання відбуваються кождого дня. Недавно видали приказ, щоби люди голосували, чи домагаються, щоби сюди прийшло чеське військо, чи ні, і лякали їх, що як заявляться проти Румунів, то вони не дозволять довезти до жадного села ні зерна хліба і населення вигине з голоду. Та люди голосували таки за Чехами, говорячи: Волимо вмирати з голоду у своїй постелі як під буками румунського жандарма.

Далі в письмі є прохання, щоби Мармарош заняло чеське військо та завело лад і право.

Коли таке діється в румунській окупації, то під Чехами на Верховині людує нина біда. В цілім воловськім округу **вибух голодовий тиф.** Досі обняв він більше як 40 сіл. У Нижнім Синевирі захоріло поверх 60 осіб і денно вмирає по трох. Теж саме у Стригальні. Хорі не мають ні поживи ні ліків. Один лікар на весь округ не годен дати собі ради, а тим більше при недостачі ліків. **Люди зимою ходять босі,** бо нема ні шкіря, ні гроший на шкіру, а босі діти не ходять до школи. Народ зовсім безрадний. Не може нічого купити, бо нічого нема і гроший нема і заробків нема; тільки даром пропадає людська сила. Одна тільки корова лишилась Верховинцеви, що заступає йому все, а чеські купці викуповують вже й худобу та вивозять цілими стадами. Без скорої помочі уряду і то поживою, одіжю, ліками та лікарями — готові вигинути Верховинці.

Агітація москвофілів за „введенієм русскаго литературного языка", погорда до народньої мови й помітуванне нею — починає виказувати деякі результати. Не давно вийшов розпорядок, щоби в (Унґварі) позмінювано мадярські склепові вивіски та заступлено їх вивісками „в одній із славянських мов". Здавалося, що тою славянською мовою в столиці української провінції може бути тільки українська мова. Тимчасом вивіски почали появлятись — **У словацькій мові!** І се не диво. Під мадярським режімом не могла розвинутись любов до рідної мови, бо вона крилась тільки під сільською стріхою, а офіціяльна мадярщина відносилась до неї згірдливо. На місце Мадярів прийшли з такимисамими поглядами москвофіли, а купці-чужинці, не знаючи московської мови та обезцінюючи українську, — звертаються до словацької, до мови маленького народця, який вміє цінити своє та держатись його. Таким способом Ужгород (Унвар) може придбати словацький вигляд.

Ті москвофільські погляди попадають вже і в пресу. Ґазета „Лідове Новіни" з 3. грудня, 1919. (ч. 337). пише у тій справі в дописи з Унґвару: „Мова-діялект, яким тут в Карпатській Руси говорять, далеко, далеко близший до чеської мови ніж до мови Хомякова, Толстого, Турґенева... **Сей руський діялект нездатний до того, щоби став окремою літературною та науковою мовою, тому самозрозуміле, що заступати її може тільки чеська та словацька мова, а не московська, тим більше, що населеннє, яке послугується руською мовою, звязане політичними, економічними та культурними справами з Чехословаччиною, а не Московщиною".** — Ось до чого доводить москвофільська дурійка і заїлість! Зовсім певна річ, що угорські Українці не змосковщаться, бо під ними не буде ні московської нагайки, ні кримінала, ні Сибіри, але зможуть легко пословачитись, що вже й досі було, коли їм не вщіпиться любови до всего рідного; коли їм не вкажеться, що вони тільки маленький відломок великого українського народу, який має свою богату мову, має літературу і власну культуру, та перед яким отворяється тепер велика будучність.

Перед кількома днями заложено в Ужгороді (Унґварі) **Красве Кооперативне Бюро** (адреса: Ґуберніяльна управа, кімната ч. 78), яке поставило собі за мету, підпомагати розвій кооперації в краю. Бюро буде помагати при переміні старих та при заснованню нових кооперативних спілок, кредитово-щадничих, консумційних, продукційних, видавничих і всяких инших спілок, рільничих складів, молочарень, млинів і т. и. Бюро буде містити у всіх краєвих часописях статті про кооперацію, а пізнїйше видавати-ме окремий кооперативний журнал; буде письменно подавати всякі поради та висилати інструкторів і ревізорів для кооператив. Бюро приготовить також статути і реґулямини, книги і блянкети для кооператив і буде старатись заосмотрити їх у все потрібне до веденя спілки.

Ми тішимось дуже сею інституцією і прикладаємо до неї великі надії, бо вона може тільки зорганізувати наш народ але й підвести його з дотеперішного занепаду. В.

Д. ДОРОШЕНКО.

УГОРСЬКА УКРАЇНА.

(Дальше).

Головну причину сієї недолі українського селянства на Угорщині бачив Еґан у ненормальнім укладі аґрарних відносин. Власти, які сі відносини упорядковували, держалися букви закона і не брали на увагу господарських потреб селянина. Вони не питалися, з чого селянин, привязаний виключно до землі, буде жити? У селян забрали сіножаті, пасовища і навіть почасти ті ґрунти, як івони вживали перед тим, як спільну з поміщиком власність. Правительство неустановило ніяких законів проти спекуляції землею і проти роздроблювання земельних ґрунтів. — Отже не диво, каже Еґан, що ціле угорське підкарпатте заселене тепер хліборобським пролетаріятом, в якого нема відповідних просторів землі, щоб з того можна було прожити. Сей зубожілий селянин міг би найти собі відповідно до кліматичних обставин прожиток в годівлі худоби, але для сього не стає в його ні сіножатей ні гірських полонин для випасу. А наймати се може він тільки через посередника, який бере собі за те більшу частину зиску.

Фабричного промислу в сих сторонах немає ніякого. Нема й ніяких копалень. Домашний промисл, що обмежувався вовняними виробами для власного вжитку, зовсім щез, бо ніде овець годувати. Селянин купує вже крамничну одежу для себе. Адміністрація дуже мало дбає про школу, про дороги, лікарську допомогу, про контролю над низшими агентами власти, які в глухих гірських околицях позволяють собі всякі надужиття і визискують населення безбожно.

Сі обставини — каже далі Еґан — витворили таке явище, що на переважно хліборобній Угорщині умирає хліборобський нарід. „Український селянин не бачить круглий рік ні мяас, ні яйця, хиба що випе кілька крапель молока, а у велике свято зїсть шматок житнього або пшеничного хліба. Його стравою звичайно єсть вівсяний ощіпок і — коли стає — картофля. Не диво, що коли в инших гірских сторонах бачимо людей рослих, кріпких та здорових, на українському Підкарпаттю зустрічаемо малокровні, марні, пожовклі мари, безсилі, хиткі, нездатні до військової служби, карликуваті, золотушні, віддані з одчаю пияцтву, зниділі, ліниві та темні. Одчай бере дивитися на сей вимираючий нарід. Нині можнаби навіть предсказати день, коли останній Українець втече з краю. Доси не знайшлось одначе хоча-б двох-трьох людий, які занялись би поліпшенєм долі сих пролетарів. Не занялись, бо й не могли занятися, коли зважимо, що сей бідний та темний нарід наскрізь лиш хліборобський, дістався в руки найсильнійшому й найпроворнійшому торговельному елементу в Европі — Жидам. Маючи всякий „ґешефт" в своїх руках, вони орудують цілим життем селянина, всім річним його заробітком, всею його будуччиною. Селянин став тут невільником сих торговельників у повнім значінню слова." Лихварство розповсюджене в краї страшенно; найнизший процент, який бере собі лихвар з селянина, се 30%. За всяке посередництво бере Жид собі левину долю зиску. Підкупство урядовців і судів се таке тут звичайне діло, що рідко коли селянин в справі з Жидом прийде до свого права. Кождого вміють вони підкупити. Непідкупного-ж тероризують навіть погрозою смерти.

Еґан дуже песимістично дивився на будучність українського народа на Угорщині: „нарід, казав він, що немає ні землі, ні худоби, якого доля лежить в руках у лихвара; нарід, що залежить від гумору і самоволі сього лихваря; нарід, якого навмисно спойли і деморалізували, якому вже ні священик, ні війт не можуть прийти на поміч, а якого всякий адміністраційний урядник використовує і кривдить; нарід, якому взагалі ніхто в світі не подає помічної руки — сей нарід буде поволі занепадати матеріяльно і морально чимраз низше, поки не загине зовсім."

Біда та злидні присилували угорських Українців уже з початку 80-ох років XIX століття шукати щастя — долі за морем. Богато людий почало виселятись до Америки. Там, на нових місцях вони робили враження найбільше темних, найбільше убогих і пригнічених зпоміж усіх еміґрантів, які приїздили з Австро-Угорщини. Вже в 1897 році угорських Українців було в Америці коло 100.000 людий, а тепер усіх їх там буде понад 130.000. Серед їх дуже рано почався рух на користь переходу на православіє. Рух сей дуже піддержував російський Синод, який посилав до Америки своїх місіонарів, передавав туди гроші і навіть видавав „на малороссійскомъ нарѣчіи" ґазету „Свѣтъ", щоб вести через неї свою пропаґанду. Не зустрічаючи ні в кого ні помочи, ні співчуття, українські еміґранти з Угорщини радо горнулись до православія, яке давало їм і моральну і матеріяльну поміч. Розуміється, поруч з православієм йшло і обрусінне та ширення політичного москвофільства. Як побачимо низше, американські Українці відограли значну ролю в справі теперішнього прилучення Угорської України до Чехо-Словацької Республики.

Тяжке становище угро-руської людности звернуло нарешті на себе увагу мадярського громадянства й правительства, івоно, в кінци 90-ох років XIX століття, в значній мірі під впливом тільки що зазначеного меморіялу Еґана, вжило деяких заходів для піднесеня економічного стану населення на Угорській Руси. Мадярська преса підняла цілу кампанію, щоб змусити правительство вжити скорих і рішучих заходів для допомоги українській людности Прикарпаття. Се підбадьорило самих Українців. 9-го березня 1897 року депутація з 20 Українців під проводом епископа Фірцака приїхала до Будапешту і побувала у всіх міністрів, подавши кождому меморіял, де були списані найпекущі потреби українського населення і способи, якими, на думку депутацій, можна булоб ті потреби задовольнити. Міністри приняли депутацію прихильно, а міністер-президент Банфі запевнив, що він зробить усе, щоб задовольнити бажання Українців.†) Фактично певні реформи для поліпшення матеріяльного добробуту українського населення перевів міністер хліборобства Дарані. Його заходами було нанято за правительственною допомогою землю для кількох тисячів малозаможних селянських родин в Береґському повіті, найбіднійшому зпоміж усіх повітів Угорської Руси. Потім така сама форма допомоги була поширена й на повіти Мараморошський, Ужгородський і Земплінський. Було видано спеціяльні закони про лихву. Щоб піднести дрібний промисл було відкрито кілька промислових шкіл для селянських дітий і улаштовано господарські курси для дорослих. Заведено було позичкові каси дрібного кредиту; в самім 1899 році було відкрито 27 кас по селах. Для поліпшення худоби привезено було кілька сот голів расової худоби і розпреділено по селянських господарствах. Так само привожено й ліпші породи збіжа для піднесення рівня аґрикультури, дуже низької на цілій Угорській Руси. На урядовий кошт розпочато було видання популярної тижневої ґазети на досить чистій народній мові „Недѣля". Наслідком сих урядових заходів було й деяке оживленнє серед самої людности, певний рух до орґанізації самодопомоги. Було заведено кілька спілкових крамниць по селах, заложено кілька десятків читалень. Але весь сей рух через еґоїзм і байдужість інтеліґенції немав ширшого розмаху, а для поліпшення економічного стану людности треба було радикальних реформ і взагалі зміни усієї системи урядової мадярської політики що до Угорської Руси.

* * *

Коли оселились Українці на Закарпатю — докладних відомостей про се ми не маємо, в усякому разі вони зявились тут не пізнійше, як Угри, отже не пізнійше кінця IX віку: коли прийшли тоді Угри зі сходу, то вже застали тут Українців. На протязі XII—XIII століть не раз бувало, що Українці більшими ґрупами приходили на Закарпаттє й оселялись тут. Сьому спріяли й династичні звязки українських князів з угорськими королями, починаючи ще з великого князя Ярослава. Коло 1100 року угорський король Коломан оженився на Преяславі, дочці Святополка київського, і з нею прийшло на Угорщину богато українських родин. Такі переселення бували й за часів королів Андрія II (1205—1235), Бели IV (1235—1270) і Володислава IV (1272—1290). Угорські королі, загорнувши під свою власть землі на захід від Карпат, не раз пробували опанувати й Галичину. Внутрішні усобиці, якими богата була історія Галицької України в другій половині XII-го і в XIII віках давали угорським королям добру нагоду встрявати в галицькі справи і бували моменти, коли їм удавалося засісти на галицькому столі: так король Андрій захопив був на початку XIII ст. збройною силою Галич і приняв титул „короля Галичини й Володимирії"; трохи згодом він посадив був на галицькому столі свого малого сина Коломана. Галичане таки вибили Угрів, але сей час короткого панування угорських королів став кілька сот літ пізнійше основою „історичного права", на підставі якого Австро-Угорщина прилучила до себе Галичину в 1772 році. В кінці XIII століття, коли Угорщина на якийсь час була підупала, то галицькі князі своєю чергою пробували прилучити до себе й закарпатські землі. В остальній раз зробив спробу прилучити Галичину до Угорщини король польський і угорський Людовик в кінці XIV віку, і після того утворилася між Галичиною й Угорщиною погранична лінія, яка збереглася до наших часів.

В 1339 році прийшов на Угорщину з цілою дружиною подільський князь Федір Коріятович, племінник славного литовського князя Ольгерда. Він княжив перед тим якийсь час на Поділлю, але звідти його вигнав литовський князь Вітовт. Тоді він вирушив за Карпати. Угорський король Карл I дав йому в державу Мукачів, зробив бережським намісником, і він тут дожив свого віку. Се, мабуть, було останне переселенне Українців за Карпати більшою ґрупою. Память про князя Федора Коріятовича довго зберегалася серед місцевого люду.

Закарпатська Україна вже в XII-XIII ст. була поділена на столиці або комітати, до яких увійшли не тільки чисто українські території, але й мішані з словацьким, мадярським та румунським населеннем. Се позбавлювало український народ почуття національної єдности й суцільности. До XVI століття Українці не зазнавали від Мадяр якогось особливого національного утиску. Потомки старих княжих і боярських родів служили при дворі угорських королів і займали часом високі посади. Але згодом висші класи українського населення помадярилися, покатоличилися, і українська народність була представлена тільки сільською масою та низшим духовенством. Селяни опинилися в становищи кріпаків і навіть сільське духовенство мусіло відбувати панщину.

В церковному відношенню угорські Українці довго жили спільним життєм з Галичиною і, не маючи своїх власних епископів, підлягали перемишльському владиці. Релігійними осередками Угорської Руси були монастирі св. Миколая в Мукачові і св. Михайла під Мараморошем. Мукачівський монастир був заснований ще в XIV столітті Федором Коріяговичем. Так само в XIV столітті а, може, й ранійше був заснований і Михайловський монастир. Самостійна епархія на Угорській Руси появилась в Мукачові при кінци XV віку. Вона обіймала собою весь край. Просвіта на самій Угорській Руси в той час стояла не дуже високо: книжки привозились з Галичини, а сьвященики добували освіту також у Галичині і навіть у Молдавії. Просвітний рух, який з великою силою обхопив західню Україну в кінци XVI ст., знаходив дуже слабий відгомін на Угорській Руси. В половині XVII віку Мадяри заходились заводити серед Українців унію. Але народ кріпко держався православної віри й чути не хотів за унію, сама назва її була йому огидна. Коли один з місцевих мадярських маґнатів Гомонай почав ширити в другому десятиліттю XVII віку унію в своїх маєтках, де було до 70 парафій, і коли духовенство під натиском пана вже було пристало на унію і закликало до себе з Перемишля уніятського епископа Крупецького, народ повстав, побив попів і трохи не вбив самого Крупецького. Але католицьке духовенство й маґнати не переставали ширити унію, прихиляючи до неї православне духовенство обіцянками ріжних льгот, а головно тим, що воно буде урівняне в правах з духовенством і католицьким і увільнене від панщизняних обовязків.

В 1649 році прихильники унії зпоміж духовенства зібрались в місті Ужгороді і постановили, що приймають формально уніятський обряд. Се було як раз в тому році, коли національний рух на наддніпрянській Україні досяг своєї найвисшої точки, коли козаччина докотила свої хвилї аж до Галичини, але на закарпатську Україну не доходили відгуки сього великого руху; вона давно вже жила своїм відокремленим життєм. в 1652 році папа затвердив перехід на унію угорських Українців.

Одначе й потому справа унії не пійшла так гладко, як того хотілось її прихильникам. Ще зоставалось чимало духовенства, яке разом з народом держалось православія. Знов же таки угорські протестанти піддержували православних Українців у їхній боротьбі за віру, і довгий ще час на Угорській Руси було двох владик — православний і уніятський. Мукачівський монастир довго залишався в руках у православних і носив на своїй церкві напис про своє відновленне руками православних, за допомогою молдавських воєвод:

Θеодор Каріатовичъ князємъ білъ,
За отпущеніе грѣховъ монастиръ зробилъ,
Дравяна церква отъ вѣку зоставала,
А теразнейшого року 1661 каменная стала,
Презъ Константина воеводу молдавского
Зъ Неделею на имя госпожею его.
Владикою на той час Іоанникій зоставал,
Зо Метичова (свого маєтку) о томъ ся
[пильно старалъ.*)

Тільки в 1680-х роках, коли Австрія твердою ногою стала в східній Угорщині, то унія за допомогою австрійського уряду стала певнійше поширюватись в західній частині угорської Руси, хоч поширювалась, як каже проф. Грушевський, не стільки добрими способами, скільки насильствами, военною силою і ріжними тяжкими карами проти тих, що поверталась на православія. У XVII столітті унія вже твердо укріпилась в Мукачівській окрузі, але в Марамороші, по сусідству з православною Молдавією, держались православні владики аж до 1735 року, тай пізнійше тутешні священики ще довго висвячувались у православних молдавських владик. В 1760-х роках в останнє прокинувся рух в народі проти унії в Мараморошській околиці. Австрійський уряд мусів звернути пильну увагу на сей рух і дошукувався його причини. Представники місцевої адміністрації вказували як на причину сього руху, на тяжке матеріяльне становище духовенства, на його неосвіченість. Тоді австрійське правительство заходилось коло піднесення морального й матеріяльного становища уніятської церкви на Угорщині. Мукачівська епархія була увільнена зпід зверхньої власти католицького епископа. Уніятське духовенство було урівняне в правах з латинським.

Новий епископ мукачевський Андрій Бачинський (1772—1809) дуже діяльно заходився коло піднесення свого духовенства, і біля нього зібралася грмоада доволі освічених, як на ті часи, людий, які помагали йому в його культурно-просвітних заходах, і зпоміж яких вийшло чимало замітних діячів не тільки на Угорській Руси, але й в Галичині й навіть в далекій Росії. Так само щиро дбали про освіту своїх земляків і піднесення їхнього культурного рівня наступники Бачинського епископ Олекса Почі (1817-1831) який завів виклади українською мовою в Мукачівській семинарії, і Василь Попович (1837—1864), який дуже богато зробив для поліпшення матеріяльного добробуту української шкільної молоді.

Ще в 1750 році в Мукачові було засновано богословську школу. в 1778 році її переведено до Ужгорода, де вона дістала характер духовної семинарії. Виклади відбувались тодішньою книжною мовою, і аж тільки в 1809 році, заведено виклади латинські. В 1774 році, зараз по прилученню Галичини до Австрії, правительство заснувало у Відни ґенеральну греко-католицьку (уніятську) семинарію при церкві св. Варвари, через що її прозвали Barbareum, для висшої духовної освіти Українців з Галичини й Угорщини. Що року з галицьких епархій і з мукачівської висилали до Відня по 26 молодих людий, які не тільки слухали найкрасших столичних професорів, але взагалі мали змогу брати участь в культурному життю столиці, знайомитись з ріжними націями, їх історією та життем, а се дуже впливало на поширенне їх власного світогляду. Сей Barbareum проістнував десять років, коли замісць його в 1784 році засновано університет у Львові для всіх Українців Австро-Угорщини, а при ньому ґенеральну семинарію для богословської освіти. Але в 1803 році Barbareum відкрито було знову.

(Дальше буде).

КОЛИ АМЕРИКА ПРАКТИКУВАЛА СЕ, ЩО ЛЕНІН ПРОПОВІДУЄ

ТРИСТО літ тому прибув до Америки капітан Джан Сміт з гуртом мущин і женщин.

Вони говорили: Суспільний устрій і правительство в Европі є злі. Там не повинно бути кляси працьодавців і силодавців. Платні повинні бути знесені. Не повинно бути зисків, ні „капіталу" ні „праці". Земля, пожива, одежа і всї продукти праці повинні бути спільною власностю. Те, що кожда одиниця творить, повинно належати до всїх".

Вони поселились в части краю, який тепер зовесь стейт Вірджінія. Там створили комуну на основах ідеї спільної власности і покористування всїми овочами праці кождої одиниці. Вони жили в краю повним грубого дерева пригожого на будову домів, множества овочів, звірини, птаини і на богатій управній землї.

Вони сказали: „Ми осягнули досконалости. Яко комуністи, ми сотворили ідеальний устрій громади".

Але в недовзї щось попсувалось. Декотрі з кольоністів стали лїниві і невідповідні. Вони сказали: „Я користуюсь поживою, одежию і домівкою. Я можу мати все чого потребує, підчас коли другі працюють. Пощо-ж я маю працювати?"

Другі більше відважні говорили: „Пощо ми маємо на них працювати?"

В наслїдок сего наступили страшне голодоване і нужда. Капітан Сміт взяв ся за диктатуру і видав отсю проклямацію: „Той, що не буде працювати, не повинен їсти".

Але люди скоро забули свої терпіня і знов лїниві подались, числячи на енергічнїйших. І знов наступив час голоду.

Тоді Сір Томас Дейл, новий провідник кольонії, проголосив, що земля повинна бути поділена на части, по три акри кожда, а в заміну кождий кольоніст управляв би землю і віддавав би до публичної скарбниці дві і пів бочівки зерна кождого року.

Уведенє сего права особистої власности покінчило пануючий голод і люди заживали добра та були вдоволені, бо кождий чоловік мав заохоту до праці.

Енергічний і чесний чоловік находив у тім заохоту. Бо чим більше він працював, тим більше він витворив для себе і своєї родини, і вони лїпше жили. Лїнивий чоловік неміг вже бути довше паразитом. Такий мусів робити або голодувати.

Комуністичний лад пробували також завести вчасні поселенці в Новій Анґлії. Записки з тих часів говорять: „переконано ся, що новий лад сеї громади викликував замішанє і невдоволенє, бо молоді люди, які були повні спосібностий, заявлали, що їм не годить ся тратити свій час і силу і робити на жінки і діти других мущин".

Добробут і вдоволенє наступило, коли ґовернор Брадфорд надав кождій родині кусник землї, через що, як говорить його звіт, „всї руки стали працювати і далеко більше зерна управляли як се в инших обставинах булоб".

Около чого сї вчасні поселенці в Америці тоді безуспішно запобігались, се було пробоване сотки разів в історії сьвіта, а тепер піднято знова сей устрій в Росії. Спільна власність є цілею большевизму. Вона є рівнож цілею большевиків в Америці. Як воно не остоялось в Новій Анґлії і Вірджінії, так воно не остоїть ся в Росії.

Але треба знати, що се діялось тому 300 років.

Так; і се є власне тим, що доводить большевизм і науку I. W. W. та комуністів до невдачі. В давнїйших часах устрій спільної власности пробовано завести серед дуже відповідних обставин. Тоді лише були сотки людий, які творили громадський лад, підчас коли тепер находять ся міліони людий. Тоді пожива і матеріял на будову домів, одежа і опал були приступні для кождого чоловіка.

Він не потребував більше посідати, як лише ніж, сокиру і кріс та дати свою працю. Нинї одна група людий є зависима від поживи другої ґрупи, а друга є зависима від одежи третої ґрупи. Люди, жиючі в містах померли би скоро з-голоду, як би здержано рільництво, фабрики, копальнї і перевіз.

Причина неповодженя комунізму лежить в людській натурі.

Сї змаганя будовано на основі, що кождий мущина і женщина є альтруїстом, такі, що дбають о свого сусіда і о загальне добро, перед своїм власним і своєї родини добром, і що нема лїнивих, нездарних і нечесних людий.

Російська Совітська конституція говорить: „Не повинен їсти той, що не робить". І Ленїн тепер відмовляє видачі хлїбних карт тим, котрі не будуть працювати.

Се однак ще не усе.

Ленїн ввів „капіталїстичну" методу платні „від штуки" в знаціоналізованих фабриках, яка дає більшу платню деяким робітникам від других; бо чим видатнїйшою є праця чоловіка задля його спосібностий, завзятя і скорости, тим більше він може заробити.

І Ленїн наймає „капіталїстичних" експертів до веденя тих фабрик і хоче дістати більшу продукцію від російського робітника за платні висші, як платять в Америці.

Подібно провідникам давних спроб комуністичного устрою в Америці, Ленїн прийшов до переконаня, що пересїчний чоловік мусить мати заохоту до праці — нагоду для особистої користи.

Тому він знов уводить ті принціпи промислового устрою які він нищив через два роки.

The Inter-racial Council
120 Broadway—New York

Др. Кирило Трильовський.

ПЕРШІ РОКОВИНИ ЧЕСЬКО-СЛОВАЦЬКОЇ РЕСПУБЛИКИ.

В днях 27 і 28 жовтня с. р. обходила Чесько-словацька республика перші роковини свого основання. Основи її міжнародного істнування поклали ще передтим за ґраницею Масарик, Бенеш і згинувший в маю с. р. катастрофально Штефаник. Однак щойно дня 28 жовтня 1918, коли Австрія зкапітулювала у всесвітній війні, зістала проголошена в Празі самостійна чесько-словацька республика. В одній комнаті „Панського Клюбу" (трохи недемократична назва) в пражськім „Обецнім Думі" є вмурована мармурова таблиця на памятку, що в сій комнаті австрійський командант Праги піддався чеській владі.

Сї торжественні роковини обходила ціла держава, всі громади. Я поділюсь з читачами „Українського Прапору" з деякими моїми вражіннями, які я відніс з обходу сеї „slavnosti" в Празі.

Свято почалося 27 жовтня пополудні торжеством пражської залоги в касарни ім. Штефаника, де промовив предсїдник сойму Томашек.

О год. 6. вечером розпочалася торжественна „тризна" в честь чесько-словацьких героїв та мучеників. Може нікоди в життю не відніс я такого кольосального вражіння, як на сїй. Відбулася вона на звісній площі т. зв. „Вацлавськім Намєсті". В горішній частині є ся площа замкнена прекрасною будівлею Чеського Національного Музею.

У певній віддалі перед ним стоїть соха (статуа) св. Вячеслава. — Яких 100 кроків перед нею виставлено на торжество „кенотах", зложений з подовгастої гробниці і з уставленого на ній саркофаґу. На переді гробниці були прості, дводілні, наслідуючі старий спіж, двері. Над дверима видніє напись: „Hrpinom i mucenikom", а по боках вирізані назви країв і важніщих місцевостий, де боролися і відзначилися чесько-словацькі леґіони. З обох боків стояло по 5 великих чар на камінних підставах, з котрих безперестанно бухало велике полумя.

Вже перед 6-тою годиною зачали сходитися представники дипльоматичних місій, (між ними відзначалася козацька постава українського міністра Славінського), війська і організацій й члени народного Збору (сойму). По обох боках кенотафу стояло по одній сотні і „домашнього" війська зі збруєю і в шоломах на голові. Мав приїхати й президента Масарик та інфлюенца перешкодила йому. Заступав його президент міністрів Тусар і як тільки він надїхав, розпочалося „тризна" сумними звуками фанфар, які неслися з рамни Національного Музею. Була се композиція Членського. Відносилося вражіння безмежного жалю, плачу, туги по упавших героях. А не треба забувати, що у всіх каменицях на Вацлавськім Намєсті були світла погашені, що на площі поза військовими кордонами стояли тисячі мовчазної публики, між котрою були сотки таких, що потратили в бою своїх найблищих. Темноту проґонювали тільки сих десять булаючих полуміниям, чар, а часом понад дахами пересувався сніп світла, киданого рефлєктом з вершка бані Національного Музея. Перед кенотафом лежала гора вінців жертвованих поодинокими орґанізаціями. Українське Посольство в Празі також зложило прегарний вінок.

Коли замовкли звуки сурм, понеслися з рамени Музею неменше сумні звуки похоронної пісні укладу Фереnера, виведеної співацькими товариствами Великої Праги. Вечер був темний, супокійний — *голоси сурм і співу неслися з певної віддалі немовби приглушені* — вражіння було потрясаюче.

Але се ще не кінець. Ось отвираються тихо двері гробниці і стає перед нею висока жіноча стать. Чорний одяг, зверху закинений широкий білий серпанок, що її покриває від голови до ніг. Се була артистка Народного Дівадля пані Достальова, яка й виголосила своїм мягким, вкрадаючимся в серце голосом „панахиду" Яр. Квапіля написану на се сумне свято.

Пориваюча деклямація скінчилася і двері гробниці отвираються, сумна стать зтиха виходить; двері гробниці зачиняються за нею...

Сотки людий голосно ридає, другі мовчки обтирають сльози...

І знова несуться жалібні звуки хору, дзвони всіх пражських церков дзвонять, й що дивно, всі у високих тонах.

Президент міністрів Тусар кладе іменем президента Масарика на ступні кенотафу — лавровий вінок. 28 гарматних вистрілів закінчує се жалібне свято. Товпа народу тихо гуторячи розходяться домів.

Сего самого вечера, але значно пізніщі відбулося приняття у президента міністрів Тусара.

На другий день о год. 8. рано відбувся на площі за містом перегляд війск пражського ґарнізону. Холодно, дощик мерехтїв, під ногами болото. Все військо в шоломах, французький леґіон в ясно-синих одностроях. Проїздить з адютантами начальник залоги полк. Шнейдарек, перебігає ґальопом попри відділ, здоровить, — військо відповідає окликами.

Год. півдевятої. — Приїздить міністер Краєвої Оборони Кльофач і ґен. інспектор Махар (оба в цивільних одягах) та ґенерал Пельлє. Надїздить югославянський ґенерал Гаджіч з депутацією, що везе прапор — дарунок для 102 полку піхоти.

Надїздить вкінци през. міністрів Тусар, що заступає президента Масарика. Гремлять гармати, торжественно передають Югославяне прапор. Міністер Кльофач декорує Югославян і одного італійського полковника.

У воздусі загуділо. Прилітають три літаки і кружляють понад майданом. За ними ще три і ще три. Дощик сипле, пять музик грає. Позаду розставленої публики — машерує похід соц. демократів з музикою і червоним прапором — і похід народних соціалістів з музикою і трибарвним прапором.

Починається дефиляда: сотня за сотнею. Прапори похилюються. Музики грають між иншими дещо з „Проданої Невести". Кінчить похід дві батерії гармат і два чи три шкадрони кінноти та одно гріане, панцирне авто переїздить після піхоти.

Та найважніща частина свята відбулася в салі Сметани „Обецного Дому". Саля шшина, модерна. Статуї, фрески, бальконн і бальконички.

Поперек салі на подіюм — величезні орґани. Під ними стоїть великий мішаний хор, відділений перегородою та пальмами від решти салі. Понизше стіл і крісло для президента Сойму Томашека, ще низше стіл і звичайне крісло для президента Республики. Коло нього крісла для міністрів. Над нами чудовий бальдахин, прапори, нечувана пишнота красок! На перегороді за през. сойму Томашеком висить килим і на нім вінець, а у нім буква „М".

На салі сидять члени Сойму, а далі за перегородою запрошені гості. На бальконах і в льожах дипльомати. Нараз неспокій. Орґан загреміли побідним гимном а віцепрезидент Сойму Уджаль кричить: Нашому дорогому президентови — слава! Зімаєся справдня буря оплесків і окликів. Від входових дверий іде собі супокійно старий добродій в жакеті за ним міністри. Се президент Масарик, що просто з ліжка приїхав на торжествене засїдання Сойму. Він сідає спокійно за своїм столом і перетирає хустинкою цвікер. Хустина взагалі цілий час в роботі. Коли занімів звук орґанів співає хор оба гимни, потім през. Томашек витає Масарика горячими словами і просить, щоби відчитав своє посланіє до сойму. Масарик встає; спокійно читає свій еляборат. Триває се досить довго, підчас чого публика стоїть. Врешті стає очевидним, що президент втомлений. На прохання Томашека сідає і аж послідний уступ свойого посланія відчитує стоячо. Підчас читання — з часта підносяться оклики одобрення і оплески, а після відчитання знова буря, елементарний вибух незвичайного запаху. Серед окликів „Слава" на честь республики і президента він виходить, участники в одушевленню розходяться, обговорюючи живо поодинокі уступи посланія.

По всіх сходах і коридорах стояли підчас сього свята — як почесна сторожа чеські соколи.

Посланіє Масарика — се важне, велике слово представляюче неодно загально світове питання. Головнож займається воно критично розпадом ідейних основ більшовизму, який безоглядно осуджує. Ще на кінець завважу, що цілий чеський загал приняв посланіє президента Масарика з нечуваним удушевленням.

НЕДУГИ МУЩИН

Я є одинокий спеціяліст недуг мужеських в Пітсбургу, котрий говорить по українськи.

Найдовше істнуючий, найуспішнійший і заслугуючий на довіре специяліст недуг мужеських, котрий уживає своє знане і довголітну практику віддає для услуги недужих

DOCTOR LORENZ

II. поверх, фронт.
644 Penn Ave., Pittsburgh, Pa.
Урядові години: Щодня від 9. рано до 8. веч. В Пятниці від 9. рано до 8. веч. В неділі від 10. до 2.

SANTAL CAPSULES MIDY

МОЧОВІ ВІДХОДИ регулює в 24 ГОДИНАХ

Кожда пачка має напись з MIDY. Уникайте підробів.

ДР. ІВАН СМІТ

ЛІКАР УКРАЇНЕЦЬ. — СПЕЦІЯЛІСТ ОПЕРАТОР.

ДОКОНУЄ НАЙТЯЖШІ ОПЕРАЦІЇ МУЩИН, ЖЕНЩИН І ДІТИЙ, СПЕЦІЯЛЬНО ПРОПУКЛИНУ (Т. Є. КИЛУ), ЛІЧИТЬ З ПЕВНИМ УСПІХОМ РЕВМАТИЗМ, НЕДУГИ ЖОЛУДКОВІ, СЛІПУ КИШКУ, ГЕМОРОЇДИ, ГРУБІ ЖИЛИ НІС, ГОРЛО, УШИ І ИНШІ НЕДУГИ МУЩИН І ЖЕНЩИН. ЄСЛИ ХТО НЕ МОЖЕ ПРИЙТИ ДО МЕНЕ, ТО НАПИШІТЬ ЛИСТ І ОПИШІТЬ ВСЮ ВАШУ НЕДУГУ. ЗАЛУЧІТЬ МАРКУ НА ВІДПОВІДЬ.

Dr. JOHN SMITH, Jr.,

827 E. 17th Street, Uew York, N. Y.

Години урядові: 12—2 попол. і від 6—8 вечер, а в неділі і сьвята від 10-тої рано до 2-го пополудни.

Телефон: Stuyvesant 4493.

НА ПРОДАЖ

ЗАКЛАД ФОТОГРАФІЧНИЙ з найлучшим приряджeнем, найновійші машини до фотографованя і побільшуваня портретів; приряди до робленя рам, притім є склад патентових медицин і книжок. Той заклад знаходить ся між Українцями як рівнож і иншими Славянами і вже істнує 6 років Продати мушу з причини браку здоровля. Першеньство має Українець Голоситись чим скорше до: M. ZABOY, 638 Ridge, Avenue, Allentown Pa. 137—

ЗБОРНИК ЦЕРКОВНИЙ, великий, 608 сторін..... $5.00
ОТЧЕ НАШ, образ 34x22 1.50

INT'L BOOK STORE,
P. O. Box 1722, Pittsburgh, Pa.

НОВА МАПА ГАЛИЧИНИ

Вже вийшла з друку нова мапа Галичини в українській мові. На ній є виразно намальовані всі міста, місточка, гори, ріки, зелізниці і села. Такої мапи ще в Америці не було. ЦІНА ЛИШЕ 25 ЦНТ. (Принимаємо одноцентові марки). Замовляйте зараз, бо наклад невеликий. 6—

PEOPLES SUPPLY CO., Dept. 1, Sta. D., Box 51, New York, N. Y.

ВІДЗИСКАНЕ ЗДОРОВЛЄ

Терпів два роки, а тепер може вже працювати. Уважав, що дальше лічене є лише втратою часу і гроший.

Я терпів через два роки так, що часто не міг робити і мій стан здоровля дійшов до того, що я попав у зневіру про можливість вилічення. По прочитаню лічничої методи д-ра Ганнона, я рішив ся його відвідати. Я зістав там пілданий спеціяльному застрікуваню крови, відповідно до вимог моеї недуги, і протягом місяця мій стан поліпшив ся так, що я можу знов працювати. Я пишу се в доказ моеї вдячности за те, що він зділав для мене.

F. WAGNER,
128 Palisade Ave., Bogota, N. J.
13-го падолиста 1919 р.

Коли терпите на якусь ново повсталу або застарілу недугу а потребуете помочи спеціялісти прийдіть до мене безпроволочно, а я зроблю для Вас те, що міг зробити і для других.

ДОВОДЖУ ДО УСПІХУ

скоро, тривало і за малу нагороду, без ніякої перерви у Вашім занятю. Мої офіси находились через довгі роки в тімсамім будинку, і мене знають як осторожного, ревного і успішного специяліста. Одна візита в моїм офісі і точна екзамінація упевнить Вас, що я вверну Вас на дорогу яка веде до здоровля.

КОЛИ ВИ ТЕРПИТЕ

нервовий розстрій, завороти, ослаблене, кровні і скірні недуги, маячить ся Вам в очах, слаба память, слабі і непевні нерви, безсонність, болі в карку і крижах, ревматизм і безвладність у вязах, слабість горла, жолудка і недомагання кишок, болі невральгічні, горячку на язиці і запір, ТОДІ НАВІДАЙТЕСЬ ДО МЕНЕ.

ПРИМІНЮВАНЄ ЕЛЕКТРИКИ, ЗАШКІРНІ ВСТРІКУВАНЯ І ІНГАЛЯЦІЙНІ МЕТОДИ УПЕВНЯТЬ ВАС ПРО УСПІШНІ ВИСЛІДИ ЛІЧЕНЯ.

Порада зовсім даром. Прийдіть нині. Не відкладайте.

DR. HANNON

СПЕЦІЯЛІСТ

146 EAST 14th STREET

Напроти Tammany Hall, New York.

Години офісові: Денно від 9. рано до 4. попол.—Вечер: від 6. до 8. В неділі і признані сьвята: від 10. до 2. в полудне лише.

Осібний почекальний покій.

ВАША НАЦІОНАЛЬНА СВІДОМІСТЬ — ВАШЕ ПОЧУВАНЄ НАРОДНОЇ СОЛІДАРНОСТИ

вказують Вам, що свідомий Українець повинен удаватися у всіх справах виключно до своїх, до Українців. Загально знана і загально люблена народна інституция

АМЕРУС

українська торговельна корпорація

ВИРОБЛЯЄ ПАШПОРТИ ДО СТАРОГО КРАЮ, ПРОДАЄ КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ, ПОСИЛАЄ ГРОШІ ДО СТАРОГО КРАЮ.

Українці! Пишіть до нас, до українського бюра по інформації у всяких справах, а дістанете добру, скору і чесну пораду безплатно.

AMERUS TRADING CORPORATION,

165 BROADWAY, Room 1507, NEW YORK, N. Y.

Отсим повідомляю своїх пп. Товаришів, як також весь український загал, що я з дякоучительського становиска зрезиґнував, і від тепер усі свої сили посьвятив працювати для Українського народа на поли народно-промисловім при Українській Корпорації Америус".

По інформації прошу писати на адресу:

MICHAEL BABEY, 165 Broadway, New York, N. Y.

ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ

до ГАЛИЧИНИ, РУСІНІЇ, ПОЛЬЩІ І ЧЕХО-СЛОВАКІЇ.

Ми висилаємо гроші до краю по найнизшім курсі. Сейчасове доручуване.

Ми є агентами AMERICAN EXPRESS COMPANY.

ПРОДАЖА КОРАБЕЛЬНИХ КАРТ НА ВСІ ЛІНІЇ.

Ми даємо правні поради у всіх справах. Перепроваджуєсь продажи реальностий. 123—

Ми говоримо до УКРАЇНСЬКИ. Офіс отворений до 8.30 вечер.

PRAISNER & ROBAK

10 Belmont Avenue, NEWARK, N. J.

ФІЛІЯЛЬНИЙ ОФІС: TYLER & WARWICK STS.

ХОРІ УКРАЇНЦІ!

ЧИ НЕ СТРАТИЛИ ВИ ТЕРПЕЛИВОСТИ, ЗАВДЯКИ ВАШІЙ НЕДУЗІ.

Коли Вам жите надоїло задля пробуваня ріжних лікарів і коли відчуваєте, що Ваш стан здоровля стало погіршуєсь, старайтесь сейчас звернутись до

Dr. LEONARD LANDIS

Він Вам цілковито даром порадить, що Вам робити, аби Ваше жите охоронити і пояснить Вам о вашій недузі. Лічу уже через 25 літ з добрим успіхом всі недуги: як: ослаблене, затроєнє крови, недуги жолудка, серця, легких і т. д. 144че—

Недуги полові і нервові лічу за помочию електричних апаратів і „Х лучів", через яке переглядаю Ваші внутрености. Не кождий лікар посідає ті апарати, длятого, що вони дуже дорогі. Не відкладайте на завтра а сейчас приходіть до званого всім

Dr. LANDIS, 140 East 22nd St.,

(межи Lexington & 3rd Ave.), NEW YORK.

Telephone Gramercy 3823.

Години принять: від 10. рано до 7. вечер.
В неділі від 10. рано до 3. пополудни.

ПОСИЛАЙТЕ ГРОШІ ТЕПЕР ДО КРАЮ

ПОКИ КУРС ЇХ Є ЄЩЕ НИЗЬКИЙ.

130 ГАЛИЦЬКИХ КОРОН ЗА $1.00

спеціяльна рата на великі квоти з даремною пересилкою телеграфом. 11—

ШИФКАРТИ І КАНЦЕЛЯРІЯ НОТАРІЯЛЬНА

помагає в добавленю всіх документів подорожи під ПОРУКОЮ.

ДАРОМ

Всі інформації о виїзді, виготовленю всіх документів подорожи і найскоршої висилки гроший.

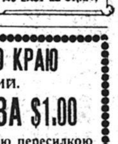
S. DE VITA

НАЙСТАРШИЙ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКИЙ ДІМ БАНКОВИЙ,

2105 FIRST AVE., DEPT. S. 1, NEW YORK, N. Y.

Читайте з увагою!!!

ДОКТОРСЬКА КНИЖКА!

ЛИШЕ ДЛЯ ДОРОСЛИХ ЛЮДИЙ. Кождий, хто буде мати сю книжку, довідаєть ся про ріжні хороби, які лише хто має і яким способом їх вилічити домовим средством. Ми ручимо вам, що ви вилічите свою недугу в протягу кількох тижнів. Ся книжка містить поверх 450 ріжних ілюстрацій, а то з чого складаєть ся чоловік, як мав виглядати здоровий чоловік, а як слабий.

Наколи ви будете мати сю книжку, то будете знати про ріжні таємничі хороби, тому, що в тій книжці зможете бачити кожду частину тіла людського, представлена як найвиразнійше, і то так, як має виглядати чоловік здоровий, а як хорий. В тій книжці найдете ріжні поради, як себе лічити від ревматизму, болю голови, болю зубів, очий, костий, пораду, як усунути всякі прищі свого тіла, як зробити, щоби чоловік гарно виглядав, як виховувати діти, щоби вони гарно виглядали, як лічити нагнітки і взагалі всякі хороби, поради для женщин, котрі хотять мати діти або, котрі не хочуть мати дітий. Там найдете всі фотографії від найменьшої до найбільшої частини тіла людського, з котрих воно складаєть ся, як також, що кожда з них означає. Се є золота книга для кождої особи, в котрій находять ся всякі поради, як собі самому радити без доктора. Правда, що ви платите за візиту доктореви $4.00 або і $5.00 за один раз і що ви з того маєте? А наколи ви сю книжку будете мати, то зарадите собі самі і другому в хоробі поможете та ще до того без цента кошту. Щадіть гроші, наколи вам надаєть ся нагода набути таку дорогоцінну книжку, що навіть місця не маємо про ню всего описати, яку то вона має вартість для вас. Купіть її і то зараз. Сю книжку уложив найславнійший доктор А. Фішер Дуделман, найбільший досьвідник в сьвіті. Книжка ся забирає 250 сторін друку, великого формату, величини 10½ цаля довготи, 8 цалів ширини і 1½ цаля грубости. Тисячі людий вже купили собі ту книжку і дякують нам за ню. Тож ви не відкладайте, але ще нині замовляйте, бо запас вже дуже малий. Ціна тої дорогоцінної книжки всего $3.00 з пересилкою. Гроші просимо посилати враз з замовленем на адресу: 108ч—

NOVELTY BOOK CO., 886 Milwaukee Ave., Dept. 10, CHICAGO, ILL.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

СТРАХ Є ГІРШИМ ЯК САМА ІНФЛЮЕНЗА.

Не тратьте голови. Страх тільки змагає хоробу, а про інфлюензі забиває більше людий як вона сама. Переженіть геть непотрібний страх, котрий нищить вашу відпорність! Возьміть Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина, котрий є найліпшим на удержане внутреностий чисто. Всі знатоки годять ся на се, що усунене відпадків з внутрностий а зниженє місцевого напруженя побільшить відпорну силу і загальну животність тіла. Трінера лікарство чистить внутрности, і удержує їх чисто, і скріпляє цілу систему. Не приймайте инших, жадайте тільки Трінера Американського Еліксіру Гіркого Вина. Ваш купець лікарств, має рівнож на складі: Трінера Ангеліка Гіркий Тонік, знаменитий по аптиках феберй, Трінера Лагодитель Кашлю, відповідний на кашель, і Трінера Антипутрін, досконалий до полоканя горла і чищеня носа (до чищеня носа розмішайте одну часть Антипутріну на чотири части теплої води). — JOSEPH TRINER COMPANY, 1333-43 So. Ashland Ave., Chicago, Ill.

(Огол.).

ПОРАДНИК ДЛЯ ВИНАХІДНИКА

е книжочка даюча інформації „ЩО СЕ Є ВИНАХІД", що се є патент і як можна узискати патент і много вартісних інформацій. Пишіть по ню а зістане Вам переслана ДАРОМ. MARCIN LABINER, Адвокат патентовий, 2318 Park Row Bldg. (Sv.), New York, N. Y. 111ч—

ЕКСТРА! ДАРОМ!

Вишлемо кождому пачку театральних гроший, з якими можете мати много утіхи і уходити за богатого, як також катальоґ найліпших годинників, грамофонів і инших цікавих і подиву гідних новостий, хто надішле 15 центів марками на покрите коштів і пересилки. — Пишіть сейчас і адресуйте: 10ч28

PRACTICAL SALES COMPANY, 1219 North Irving Avenue, Dep. 12, CHICAGO, ILL.

СЬПІВАКИ-КОНЦЕРТАНТИ

і ті, котрі любують ся в українській музиці, найдуть 10 найкрасших народних пісень під нотами з акомп. фортепяна в нововиданій збірці М.Зазуляка п. з.

ВЖЕ ВОСКРЕСЛА УКРАЇНА

Зміст: 1) Вже воскресла Україна. 2) Ой Дніпре мій, Дніпре. 3) Гей на горі там женці жнуть. 4) Сьвято в Чигирині. 5) Ой не ходи, Грицю, на вечерниці. 6) Серенада. 7) Ой ходила дівчинонька беріжком. 8) Мені однаково. 9) В гаю зеленім. 10. Як би мені, мамо, намисто. 130ч-

Формат 11x14 цалів. Сильний папір. Гарна окладинка.

ЦІНА $1.50 З ПЕРЕСИЛКОЮ.

Посередникам даєсь опуст.

Замовленя приймає:

Svoboda
83 Grand Street,
Jersey City, N. J.

ХУСТКИ

висилайте або беріть з собою до старого краю, бо там нема. Маємо великий вибір хусток зимових і літних Ціна їх як слідує: 153—

Хустка з волочки, біла, 46x46 цалів	$ 3.00
Хустка з волочки, біла або чорна, 60x60 цалів	5.00
Хустка велика, вовняна 2x2 ярди	7.00
Хустка велика, зимова, до завиваня	10.00
Хустини літні, білі, по	2.00
Хустини літні, чорна або бронзова з френзлями	4.00

Замовленя посилайте на адресу:

UKRAINIAN BAZAR,
168 E. 4th St., bet. 1st and Ave. A.
NEW YORK, N. Y.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поликів).

TRENTON, N. J.

Бр. св. Ап. Петра і Павла, від. 245, устроює **в суботу, 31. січня ВЕЛИЧАВИЙ БАЛЬ** в Ганчак Гали, 839 So. Broad St. Початок точно о годині 5-тій. Вступ на галю 35 центів. На бали буде почта любови та всякого рода виграваки. На баль запрошуємо всіх Українців з Трентон і околиці. За добру забаву ручить **Комітет.** 13

COHOES, N. Y.

ВЕЛИКИЙ БАЛЬ устроює **комітет парохіяльний** церкви св. Петра і Павла при Ontario St. 198, **в суботу, дня 31. січня 1920,** в гали над почтою. Початок точно о годині 7. вечером. Комітет доложить старань, щоби баль відбув ся як найлучше. Тому доокаличних Українців і Українок запрошає — **Комітет.** 13

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД. ДІМ В ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

отсим запрошує на

КОНЦЕРТ І БАЛЬ

які відбудуть ся

В СУБОТУ, 31-го СІЧНЯ 1920

в ARLINGTON HALL,
706 Grand St., cor. Summit Ave.,
Jersey City, N. J.

з незвичайно ріжнородною програмою, в яку входить 14 точок.

Дірігент орхестри: Р. Ельман.
Дірігент хорів: О. Стеткевич.

ПО КОНЦЕРТІ ТАНЦІ.

Початок точно о 7.30. Вступ 50 ц.

Просить ся усі Товариства, Братства і усю джерзисітську громаду о як найчисленнійшу участь.

Будемо дуже вдячні коли доокаличні Українці так з Ню Йорку як і з Бейон Сіти і Нюарку завитають до нас.

Усі стріткари: як Belt Line, Greenville, Newark і ин. переїзджають попри галю. 13-14

ПОЗІР! НЮ ЙОРК! ПОЗІР!

Повідомляє ся Український Загал в Ню Йорку, що

В НЕДІЛЮ, ДНЯ 1. ЛЮТОГО

відбуде ся

ВЕЛИКИЙ СІЧОВИЙ БАЛЬ

в УКР. НАР. ДОМІ,

217-19 E. 6th St., New York, N. Y.

Початок о годині 6.30 вечером.
ВСТУП 35 ЦЕНТІВ.
Музика перворядна.
Хто живий, хай приходить.

13-14 СІЧ.

ТРУПА Д. МЕДОВА

грає

В ДІТРОЙТ, МІШ.

В ПЯТНИЦЮ, 30-го, СУБОТУ 31-го СІЧНЯ І В НЕДІЛЮ ЛЮТОГО

B ELKS TEMPLE THEATRE

2 бльоки від головної почти.

Тікети скорше можна купити в Українськім Бюрі і 541 Гестінґс улиця.

(ЧИТАЙТЕ ВЕЛИКІ АФІШІ.)

ШІКАҐО, ІЛЛ.

ТРУПА МЕДОВА

грає

B PALACE THEATRE
BLUE ISLAND, COR. 12TH ST.

В ПОНЕДІЛОК, 2-го, В СЕРЕДУ 4-го І В ЧЕТВЕР 5-го ЛЮТОГО.

Тікети уже продають ся при касі театру.

(ЧИТАЙТЕ ВЕЛИКІ АФІШІ.)

ВЕЛИКА ВИПРОДАЖ ПО ФАБРИЧНИХ ЦІНАХ.

Коли хочете бути забезпеченим перед злодіями і від лихих людий у власній хаті або де в подорожи, то спровадьте собі один з наших револьверів, котрі тепер продаємо по знижених цінах. Хто спровадить від нас револьвер, то кождий буде вдоволений, бо дістане добрий револьвер і богато дешевше як де в иншім місци.

Ч. 1. 22 калібер на шість вистрілів, дуже добрий револьвер до ношеня в кишени. Ціна тільки	$ 6.95
Ч. 2. 32 і 38 калібер на 5 вистрілів, зроблений добре і сильно. Ціна знижена	7.95
Ч. 3. 32 і 38 калібер, ломаний автоматичний на 5 вистрілів, дуже добрий револьвер для кождого. Ціна знижена	13.95
Ч. 4. 32 калібер Бровнінґ автоматичний на 15 вистрілів, чорний, тільки 6 і пів цаля довготи. Є се найліпший револьвер зі всіх. Ціна знижена	25.50

Хто замовить в нас револьвер, кождому в додатку вишлемо цілком даром добру бальверську бритву, котра є зроблена з найліпшої стали і голить дуже добре.

Оферта ся є добра на короткий час тільки, тому хто хоче з неї скористати, то просимо поспішити ся з замовленем. При замовленю просимо подати число револьвера, котрий замовляєте, як рівнож належить прислати одного доляра завдатку, а решту доплатите коли вам доручать на вашу адресу. Пишіть отже сейчас, адресуючи: 13ч22

PRACTICAL SALES COMPANY,
1219 North Irving Ave., Dept. 44, Chicago, Ill.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь).

ДО КРАЮ! Хто хоче працювати на корабли кілька годин денно при легкім занятю, нехай звернеть ся до: GREENWICH LABOR AGENCY, 129 Greenwich Street, New York, N. Y. 124—

Пошукую стриєчного брата **ТЕОДОРА ДРАПАЙЛО,** з села Луки, пов. Калущ, Галичина. Три роки тому перебував в Шікаго, Ілл. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: ANNA WASZCZYNSKA, Scalp Level, Pa., Somerset Co. 12-4

Пошукую **СТАХА НАКОНЕЧНОГО,** з села Торки, повіт Перемишль, Галичина. Послідними часами перебував в Акрон, Огайо. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: JOHN BUKSA, Box 274, Yorkville, Ohio. 13-15

Пошукую **МИХАЙЛА ПЕТРІВ,** з села Либринів, повіт Рогатин, Галичина. Має перебувати в Тонаванда, Н. Й. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: WASYL PLUTA, 1118 Rear Ave., Pittsburgh, Pa. 13-15

Пошукую свого шваґра, **БАРТКА ВИШИВАНОГО,** з села Ліщин, повіт Бібрка, Галичина, в справі маєтку в старім краю. Хтоби про него знав, або сам зволить зголосити ся на адресу: ІВАН ДРАЛА, 209 Forsyth St., New York, N. Y. 11-13

Пошукую свого шваґра **ДМИТРА ЧОПИКА,** з Кіцман, Буковина. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: STEPHEN HNATIUK, 188 Brooklyn Street, Detroit, Mich. 12-14

ПОТРЕБА ДІВЧАТ до завиваня пакунків. Добра платня. Стале занятє. Голоситись до: HOLLAND BUTTERINE COMPANY, Bay St., corner Provost St., Jersey City, N. J. 2-14

ПОТРЕБА спільника до малярського бізнесу з капіталом найменше $200.00. Сі гроші принесуть великий прихід. Хтоби мав охоту научити ся малювати і бути добрим артистом, то має добру нагоду научити ся. Просить ся писати по близші інформації до: Mr. WM. F. CHARNECKY, 147 4th Ave., Room 318, New York, N. Y. 12-15

МИХАЙЛО ГАСЯК просить отсею дорогою своїх кревних і знакомих зі Старо-Самбірського повіту, Галичина, щоб зволили писати до него під адресою: MICHAEL HASIAK, Prigioner di Guerra, I. Reparto Wictoria, Cicilia, Italia.

НИКОЛА ЧЕРВАК, з Товмацького повіту, Галичина, просить отсею дорогою своїх братів і знакомих, аби писали до него під адресою: NICOLA CZERNAK, Prigionero di Guerra, I. Reparto Wictoria, Sicilia, Italia.

ДМИТРО МИЛА, з Петрилова, повіт Товмач, Галичина, просить отсею дорогою своїх краянів і знакомих, аби писали до него під адресою: DMYTRO MYLA, Prigionero di Guerra, I. Reparto Wictoria, Sicilia, Italia.

АНТІН РОГОВИЙ, з села Рогозно, повіт Яворів, Галичина, просить отсею дорогою свого шваґра і знакомих, аби писали до него під адресою: ANTIN ROHOWY, Prigionero di Guerra, I. Reparto Wictoria, Sicilia, Italia.

МИХАЙЛО ЛЕВ, з села Буяничі, повіт Сокаль, Галичина, просить отсею дорогою свою сестру і знакомих, аби писали до него під адресою: MICHAEL LEW, Prigionero di Guerra, I. Reparto Wictoria, Sicilia, Italia.

ДМИТРО КУЧЕРА, з села Пациків, повіт Станиславів, Галичина, просить отсею дорогою своїх кревних і знакомих, аби писали до него під адресою: DMYTRO KUCZERA, I. Rep. Wictoria, Siracusa, Sicilia, Italia.

ДМИТРО РУДКА, з села Городниці, повіт Гусятин, Галичина, просить отсею дорогою своїх кревних і знакомих, аби писали до него під адресою: DMYTRO RUDKA, Wictoria I. Reparto di Siracuso, Sicilia, Italia.

ДМИТРО ДУМИН, повіт Борщів, Галичина, просить отсею дорогою своїх кревних і знакомих, аби писали до него під адресою: DMYTRO DUMYN, Prig. di Guerra, I. Reparto Wictoria, Sicilia, Italia.

СТЕФАН СУВАЛА, з Борудня, повіт Яворів, Галичина, просить отсею дорогою свою сестру Тацю Сувала, аби написала до него під адресою: STEPHEN SUWALA, in Deutsz Gabel, Grabengasse 298, bei. Fr. Thomas, Czechoslovakia.

ІЛЬКО ФУРДА, з Великої Ольшаниці, Галичина, просить отсею дорогою свого брата в Америці, аби написав до него під адресою: ILKO FURDA, I. Campo Concentramento, P. di G. Forte Lugagnana, Werona, Italia.

Пошукую **ПАРАНЬКУ І ТАНЬКУ СЛУКА,** з села Туринка, повіт Жовква, Галичина. Має для них важну відомість зі старого краю. Зволять зголосити ся до: ANASTASIA POCZAJ, 1890 Proctor Street, Detroit, Mich. 13-15

Пошукую **ФЕДЯ ПРИДИВУС,** з села Бринець-Церковних, повіт Бібрка, Галичина. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: PETER BOZYCHOWSKY, 83 Perine Street, Auburn, N. Y. 13-15

Де є **ДАНИЛО СУЗАНСЬКИЙ?** Пошукує його Розалія Олеськів, замужна Рудніцька, в дуже важній справі. Хтоби про него знав або він сам, зволить зголосити ся до: ROSALIA RUDNICKA, P. O. Box 269, Leatsdale, Pa. 13-15

ФАРМА НА ПРОДАЖ — около 65 акрів з хатою і другими будинками, 2 милі від Bath, N. Y. Сад, всі овочеві дерева, дерево на будову і добра вода. Одна миля від зелізниці і школи. Ціна $2500. Пишіть до: L. M. DURHAM, Daisytown, Washington Co., Pa. 12-3

ШКОЛА АКУШЕРІЇ.

Учіть ся АКУШЕРІЇ в нашій школі або в своїй хаті під нашою дирекцією; старанна, цілковита і скора наука; приймаєсь кождого часу. По укінченю видаємо ДИПЛЬОМ. Адресувати: International School of Midwifery, Inc., Dr. S. Deutsch, Pres., 229 E. 14th St., New York City. Телефон: Stuyvesant 932.

R. J. GLICK АГЕНТ АСЕКУРАЦІЙНИЙ ВІД ОГНЯ.

Офіс находить ся в
WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

„СІЧОВІ ВІСТИ"

НЕЗАВИСИМА СІЧОВА ЧАСОПИСЬ ДЛЯ УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛУ В АМЕРИЦІ.

Видане Січової Організації Українців в Злучених Державах.

„Січові Вісти" посьвячені Січовим правам, просьвіті і науці. Січової часописи партія се УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД. Січова часопись виходить поки що один раз на місяць і коштує одного доляра на рік. Хто придбає 10 предплатників, дістане дуже поучаючу книжку яко премією, крім того буде діставати „Січові Вісти" через цілий рік даром. 124ч—

Адреса Січової часописи така:

„SICHOWI WISTY",
17-19 E. 6th ST., NEW YORK CITY.

ЖМІЄЧНИК є одним з найліпших домашних ліків і певним средством проти ревматизму, болів плечий, коленя і болів грудий. Є помічне на болі голови, на болі суставів у рук і ніг, на легкий параліж карку, болі горла і зубів. СЕЙ ЛІК Є ВИРОБУ СЛАВНОГО Д-РА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

Відносіть ся до ґенерального аґента, залучаючи 3-центову марку на відповідь. 38ч—

MIKE FEDIW,
3 WASHINGTON AVE.,
HASTING ON HUDSON, N. Y.

ХТО ХОЧЕ ДІСТАТИ ПАШПОРТ

до краю, най зголосить ся на понизшу адресу а дістане до 30 днів. 11-22

НАШЕ БЮРО

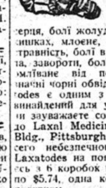
ПЕРЕСИЛАЄ ТАКОЖ ГРОШІ

до Галичини і сусідних країв.

GLOBE FOREIGN EXCHANGE,
1433 SECOND AVE. NEW YORK, N. Y.
близько 75-ої улиці

ЛІКАРІ УВАЖАЮТЬ, ЩО СОЛІТЕР РОСТЕ 20 ДО 30 СТІП ДОВЖИНИ.

Загально приняли лікарі засаду, що laxatodes або звичайно званий солітер може вирости 20 до 30 стіп в людськім тілі. Є також доказаним фактом, що їх може бути кілька, а часами значне число солітрів в черевних внутренностях. Много осіб є лічених на зовсім инші недуги без успіхів, підчас коли їх дійсний стан є звичайний солітер. Тут є дуже гарний образець сего грізного хробака:

Їджене несвіжої вепровини або воловини, або пите неочищеної води, набавить Вас солітром. Часом витворить ся такий солітер через їджене брудними руками. ЯВНИМ доказом істнованя солітра є: уходять дрібні частини солітра. Другі признаки: утрата апетиту з частим відчуттям голоду, покритий язик, битє серця, болі жолудка, корчеве учуте в кишках, млоєне, часте пльоване, нетравність, болі в крижах і членах тіла, завороти, болі голови, вичерпане, омліване від порожного жолудка, значні чорні обвідки під очима. Laxatodes є одним з найліпших средств, винайдений для усуненя солітра. Коли зауважаєте солітра, пишіть сейчас до Laxal Medicines Co., 3366 Laxal Bldg., Pittsburgh, Pa. і позбудьте ся сего небезпечного паразита. Давка Laxatodes на повне виліченє складаєсь з 6 коробок по $10.48, 3 коробки по $5.74, одна коробка $2.08 враз з податком 4ч16

УЧІТЬ СЯ З ДОСЬВІДІВ ДРУГИХ ЯК СТЕРЕЧИ СЕБЕ.

Богато чужинців в Ню Йорку падає жертвою людий, які уважають се за свою професію. Щоби захоронити себе перед всяким надужитем, порадно булоб для Вас порозумітись з Central Mercantile Bank of New York, котрого задачею є стеречи Ваших інтересів і захоронити Вас перед всякими можливими втратами при висиланю гроший до Европи, виміні гроший, вкладаню депозитів, закупні карт корабельних, стараню ся о пашпорти, плаченю податків і у всіх других справах, які відносять ся до добра Ваших інтересів. 8—

Коли Ви хочете заощадити свої тяжко запрацьовані гроші, користно для Вас буде, коли Ви послухаєте нашої ради і віднесетесь до:

THE CENTRAL MERCANTILE BANK OF NEW YORK,
69 FIFTH AVE., NEW YORK, N. Y.

КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ
ПЕРЕСИЛКА ГРОШИЙ
до Галичини, Польщі, Румунії і Чехо-Словакії по найнизших цінах. Допучене запевнюєсь. 130—

EMIL GERMANUS,
мировий судія
185 Springfield Ave. and 214 Ferry St.,
Newark, N. J.
Оснований 30 літ.

АМЕРИКАНСЬКІ Й КАНАДІЙСЬКІ ВІСТИ.

Для тих, що приняли горожанство підчас військової служби.

Всі чужинці, що приняли горожанство Злучені Держав підчас військової служби в армії або фльоті, а доси не одержали горожанських паперів, повинні зголоситися за такими до натуралізаційного бюра у Вашінґтоні. Тисячі чужинців приняли горожанство в часі військової служби, і їх папери лежать в натуралізаційнім бюрі у Вашінґтоні. Зголошуючись по другі натуралізаційні папери, аплікант повинен подати назву табору, місци приняття горожанства і дату, а вкінци адресу, на яку вишлеться йому папери.

Страйк углекопів в Канзас.

Чотири сотки углекопів в стейті Канзас вийшли на страйк, протестуючи проти новоухваленого закона, який настановляє урядову слідчу комісію для провірення непорозумінь між робітниками і властителями, на случай коли такі будуть. Майнери спротивились, аби стейтові власти мішалися до боротьби праці з капіталом. Ґубернатор Еллен видав обіжник, в якім заявляє, що кождий робітник буде караний на основі договору між углекопами й копальниками, коли викриється, що робітники вийшли на страйк, аби „припізнити або здержати дальшу продукцію". Виновники будуть переслідувані дорогою кримінального процесу.

Ракефелер проти 6-годинного дня праці.

Джан Д. Ракефелер, молодший, заявив оноді в одній нюйорській церкві, що він не вірить в 6-годинний день праці і не може погодитися з думкою англїйського лорда Леверголма, котрий тепер перебуває в Канаді і аґітує там власне за 6-годинним днем праці. Ракефелер противиться 6-годинній системі праці по тій причині, що, мовляв, „робітникови оставляється забогато вільного часу, а сей час злий дух може використати на недобрі діла"... — Варталоби спитати Ракефелера скільки вільного часу він має?

Що є з прогібіцією.

Справа з прогібіцією стоїть дуже зажмарена. Деякі стейти домагаються знесення прогібіції, правительство є проти тих стейтів, інфлюенца шириться, а лікарі скаржаться, що для своїх пацієнтів не можуть дістати горівки.

. Правительство Злучених Держав зажадало від найвисшого суду, аби відкинути скаргу стейту Род Айленд, що прогібіція не є конституційна, однак суд не повинувався жаданню правительства і назначив понеділок 1-го марта як день розправи проти прогібіції. Найвисший суд збереться того дня, однак рішення про прогібіцію не видасть скорше, аж десь при кінци марта.

В соймі в Ню Джерзи внесено резолюцію, аби 4-процентове пиво узнати за неупоююче, і яко таке щоби було вільно продавати його в стейті Ню Джерзи. Ґубернатор Едвардс, що зістав вибраний на своє становище на мокрій плятформі, годиться на таке пиво і запрошує приклонників прогібіції, аби вони явилися на всенародне переслуханнє і щоби приготовили собі арґументи, чому таке пиво не малоби бути продаване в Ню Джерзи.

Лікарі в Ню Йорку жалуються, що не можуть дістати горівки для своїх пацієнтів, хорих на інфлюенцу. Також лікарі в Вест Вірджінії віднеслися до стейтових властий, аби знесли тимчасово заборону на горівку, яка є конче потрібна для хорих на інфлюенцу. Стейтові власти відповіли, що пороблять всякі кроки, аби улекшити набуттє горівки для хорих. Хорий дістане горівки скільки схоче, але мусить виказатися лікарською посвідкою, що такої скількости йому потрібно.

В правительственних кругах у Вашінґтоні вірять, що треба буде аж два роки, аби знати точно, чи прогібіція є конституційна, чи ні. Правительственні адвокати кажуть, що боротьба ворогів прогібіції буде дуже сильна і правительство мусить до неї як слід приготовитися. Конституційність прогібіції атакують на слідуючих точках:

1. Що прогібіція не надається на конституційний додаток, і що її принято нелеґально.

2. Що закон Волстеда, який вводить прогібіцію і забороняє продавати, уживати і виробляти всякі напитки, що занимають ½% алькоголю, або більше, не є конституційний.

3. Що додаток не може бути введений силою в жаднім стейті проти його волі. Се питанне, як і два попередні, порішить скарга стейту Род Айленд, внесена в найвисшім суді.

4. Що стейти загальним голосованнем можуть відкинути акцію соймів і в той спосіб відкликати попереднє ратифікованнє 18 Додатку. Десять стейтів має закон про референдум і всі можуть уневажнити акцію сойму. Найвисший суд піддержує закон про всенародне голосованнє, коли б усі ті стейти відкликали прогібіцію, тоді 18-тий Додаток бувби уневажнений.

5. Що поодинокі стейти можуть самі означити для себе найвисший процент алькоголю в пиві і вині, аби вони не були упоюючі, як се пропонують стейти Ню Джерзи і Род Айленд.

Усі повисші питання має поладнати найвисший суд. Правительственні адвокати побоюються, що правительство може програти процес з стейтами, а се через одно слово, яке находиться в тексті 18 Додатку, а яке звучить, що стейти повинні мати „конкуренційну силу" в примінюванню закона на своїй території. Кождий стейт може инакше розуміти слово „конкуренційний". Один стейт може думати, що він має право запровадити у себе таку прогібіцію, яку ухвалило правительство, — другий знова скаже, що він має право означити собі сам рами прогібіції на своїй території.

Літаком з Америки до Европи.

Великі перевозові компанії в Ню Йорку і Лондоні приготовляються до нового способу перевожування пасажирів з Европи до Америки і навідворот. Перевіз має відбуватись літаками, замісць кораблів. Транспортованнє літаками має початись найдальше за два роки, а найскорше слідуючого літа.

При транспорті пасажирів через Атлянтійський океан будуть послугуватись літаками марки Вікерса. Сей літак може нести 100 пасажирів, і робить на годину 100 миль. Шість машин, в які буде заосмотрений кождий літак, мають силу 4.000 коний. Літаки Вікерса, американського винахідника, є далеко сильнійші від літаків Гендлей-Пейджа, котрим англїйські летуни перелетіли минувшого року Атлянтський океан з Англії до Америки і відтак наоборот.

Скоростю 100 миль на годину літак Вікерса може перенести 100 пасажирів з Англії до Америки протягом 30 годин. Опускаючи приміром Лондон о годині 9-тій рано, сей літак буде в Новій Шкоції на другий день о годині 4-тій рано, а в Ню Йорку о годині 10-тій рано, або о 3-тій пополудни після лондонського годинника.

Нутро літака буде так уряджене, що кождий пасажир буде мати свою кімнату, в якій може вигідно спати. Одна невигода буде може лише та, що в кімнаті дасться відчувати брак свіжого воздуха, а се тому, що кімнати будуть щільно замкнені зі всіх сторін. В кімнатах будуть однак вікна, через які можна буде дивитися на море.

54 роки в армії.

Рекорд найдовшої військової служби осягнув Джан Моррін, що прослужив в американській армії 54 роки. Він вступив до війска 1865 року і в тім часі лише три тижні був на урльопі, і то лише через недугу. Він звичайно не хотів ніде виїзджати з полку. Тепер йому минуло 80 літ. В часі війни він закупив правительственних бондів за суму 26.400 долярів, які він заощадив собі при війску. — З нагоди його 54-літної річниці служби в армії, міністер війни Бейкер видав до всіх війск спеціяльний комунікат, в якім прославляє старого Морріна.

Зелізнича колізія в Онтеріо.

Майже 15 осіб найшло свою смерть в часі колізії поспішного поїзду сіпіарської лінії, недалеко Норт Бей, Онтеріо. Поїзд був в дорозі до Ванкувер. У списі імен убитих і ранених не находимо ані одного імени українського.

Мерилєнд проти визискування.

В соймі стейту Мериленд внесено законопроєкт, аби властителям домів заборонити визискувати населенне до такого степення, як доси. Законопроєкт говорить, що властитель дому, по обчисленню всіх розходів на дім, може мати лише 15% зиску, а не більше. Той, що буде побирати більше, буде караний гривною 1.000 долярів.

За недодержанне слова 25.000 долярів кари.

Найвисший окружний суд в Бруклині, Ню Йорк Сіти, присудив, що Александер Фіґ, син богатого різника, має дати панні Вініфред Линч 25.000 долярів за недодержанне слова. Фіґ був присягнув панні Линч, що ожениться з нею.

ЩО ПИШУТЬ В ЛИСТАХ.

Лист від Українця, що поїхав недавно до старого краю.

Журавці, п. Рава, Галичина, 15. падолиста. — Дорогий Приятелю. Засилаю Вам сердечне поздоровленне і заразом доношу, як мені поводилось в часі моєї подорожи. Подорож була дуже прикра. Богато голодував, поневірявся по стаціях, бо всюди нас здержували по два-три дні, а в Ярославю цілий тиждень. В Швайцарії стояли три дні. Там бохонок хліба коштує 30 франків, а мяса не можна дістати. У Відни бохонок хліба коштує 100 корон. В Кракові стояли також один тиждень. Моя дорога тривала сім тижнів.

В нас тепер велика дорожня, і дотого нема де і що купити. А біда ще і в тім, що через Поляків не можна нічого в хаті втримати. Забирають гроші, худобу, одежу, збіже, а людий привязують до дерева і бють гначе собак яких. — Н. Н.

Що думають Галичани про Вілсона і його 14 точок.

Німшин, п. Бурштин, 10-го грудня. — ...Сей край, що пролляв найбільше крови за свободу, опинився нині в тяжкій неволі. Коли вже майже всі народи чують себе вільними і незавсимими, то засе наш нарід чується нині більшим невільником, як за часів Австрії або Росії. Бо нині в нас ще більший гнет. Тисячі нашого народу находиться нині в тюрмах.

От колиби захотілося пятьом великим державам, то є головній мировій конференції в Парижи, знати сучасне положенне українського народу, то певно не підписувалиби сього „цариграфу", що віддає наш нарід на поталу ворогови. Нині вже не пора торгувати нами. Наш нарід уже дозрів до самостійности і незалежности своєї держави.

Питаю Вас, американські Українці, чи знає Ваш президент п. Вілсон, „новозавітний Мойсей", що думають тепер Галичани про нього і про його 14 пунктів? Певно не думає инакше від атамана Петлюри, котрий сказав антанті: „Антанто, тебе поздоровляють конаючі..." Так скаже весь український нарід і всі поневолені народи. І скажуть вони, так як український нарід тепер каже: „Вілсоне, будь прок.... зі своїми 14 пунктами". — Н. Н.

Польська господарка в Галичині.

Журавно, п. Бібрка, 23. падолиста. — В нас щось вариться, як в кітлі, але не знати, що з сього вийде. Знаєм лише, що наложили на 39 господарів в нашім селі контингент збіжа, значить я, приміром, мушу дати Полякам 2½ метра вівса і 1 метер жита, щоб отворили торговлю. Твоя мама має дати 1 метер жита і 2 метри вівса.

З другої знова сторони Поляки беруть силою наших хлопців і затягають до війска. З нашого села хлопці не пійшли до асентирунку, то їх арештували і так одних асентирували, а других держали в арешті, то тепер стягають від них ще по 12 корон коштів за се, що сиділи в арешті, нібито за те місце, що вони забрали в арешті.

Серед наших селян тепер політичний дух завмер, але є надія, що скоро віджиє, бо кождий вірить, що так довго не буде. Газет зі Львова не передплачую, бо не хочу з кождим днем потерпати о шкіру.

Тут повернули деякі зі шпиталів з Варшави. Оповідають, що там було 6.000 хорих Українців, то з того померло з голоду 5.000. Був там один лікар так дуже не добрий, що коли прийшов на перевязку до хорих, то зі злости зривав бандажі з мясом. Люди умлівали, а котрий кричав з болю, того бив смертельно в твар і кричав: „На, маєш Україну"...

В Тернополи польські жовніри так били наших полонених, що поломили на них чотири карабіни, а ще й дотого сплели нагаї з телеграфічного дроту, і кого вдарили, тому шкіра відразу пукла і кров текла. А Поляки при тім насмівались: „Маш, хамє, Украінев"... — Н. Н.

Пишучи лист до свого приятеля в Канаді, згадайте йому, що до Канади йде вже „Свобода", яку ваш приятель може передплатити собі на рік чи на пів року. На рік коштує $5.00, на пів року $2.50.